

รายงานการดำเนินโครงการฉบับสมบูรณ์

โครงการการประชุมทางวิชาการ
“การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน: Liberty & Sustainability”
17 – 19 กรกฎาคม 2552

โดย นายบุญยสฤษดิ์ อเนกสุข

กรกฎาคม 2552

สัญญาเลขที่ PDG5240021

รายงานการดำเนินโครงการฉบับสมบูรณ์

โครงการการประชุมทางวิชาการ
“การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน: Liberty & Sustainability”

ผู้วิจัย	สังกัด
นายบุญยสฤษฎ์ อเนกสุข	คณะศิลปศาสตร์

ชุดโครงการวิจัยฝ่ายชุมชนและสังคม

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญรูปภาพ	ง
บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
ขอบเขตของการทำโครงการ	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	3
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	3
วิธีดำเนินโครงการ	4
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	4
ผู้รับผิดชอบโครงการ	4
ขั้นตอนการดำเนินงาน	4
ระยะเวลาในการดำเนินงาน	5
แผนการทำงาน	5
รายละเอียดการประชุม	6
ร่างกำหนดการ	6
ผลการดำเนินงาน	11
บทสรุปการประชุมทางวิชาการ	11
ข้อวิเคราะห์และแนวทางสร้างเครือข่ายวิชาการทางการท่องเที่ยวในอนาคต	46
แบบประเมินผลสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงานสัมมนาการท่องเที่ยว	49
ข้อเสนอแนะ	57
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก. ภาพกิจกรรม	59
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างแบบสอบถาม	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามเพศ	48
ตารางที่ 2 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามอายุ	48
ตารางที่ 3 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามการศึกษา	49
ตารางที่ 4 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามอาชีพ	49
ตารางที่ 5 แสดงช่องทางการรับทราบข่าวสารของผู้เข้าร่วมประชุม	49
ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นต่อการจัดประชุมครั้งต่อไป	50
ตารางที่ 7 แสดงโอกาสในการร่วมประชุมครั้งต่อไป	50
ตารางที่ 8 แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายละเอียดการประชุม	50
ตารางที่ 9 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง การท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่กับความอยู่รอดของมรดกทางสถาปัตยกรรม วรรณคดีศึกษา วัดสี่สระเกด ในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว	51
ตารางที่ 10 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพฤติกรรมมารยาทท่องเที่ยวในตลาด น้ำเซตเมืองหลวงภาคกลางของนักท่องเที่ยวชาวไทย วรรณคดีศึกษา ตลาดน้ำตลิ่งชัน	51
ตารางที่ 11 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของธุรกิจชุมชน วรรณคดีศึกษาหมู่บ้าน ไหมสเตย์ และหมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย	52
ตารางที่ 12 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจที่พัวพันกับชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน วรรณคดีศึกษา หมู่บ้านสุขสมบูรณ์ ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา	52
ตารางที่ 13 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง บทบาทของเรือนไทยในพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในการสืบสานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในสองหมู่บ้านไทยลื้อ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	53

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 14 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน เอกลักษณ์ คุณค่า และสินค้าวัฒนธรรม	53
ตารางที่ 15 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุม ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล	54
ตารางที่ 16 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง Tourists' perception of two sandy beaches in Malta	54
ตารางที่ 17 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง พัฒนาศักยภาพภาพถ่ายเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น	54
ตารางที่ 18 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง การศึกษารูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว เชิงศิลปวัฒนธรรม	55
ตารางที่ 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ วัฒนธรรม	55
ตารางที่ 20 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง วางแผนพัฒนาสุนทรียภาพทางสายตาของสภาพแวดล้อมเมืองต่อองค์พระธาตุ พนม จ.นครพนม	55
ตารางที่ 21 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง แนวทางการพัฒนาหอไตรหนองซุหลู อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว	56

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ศ.ดร.ประกอบ วิโรจน์กูฏ เป็นประธานในการกล่าวเปิดงาน	60
ภาพที่ 2 บรรยากาศในการประชุมในวันที่ 17 กรกฎาคม 2552 ของผู้เข้าร่วมประชุมและ บรรดานักข่าว	60
ภาพที่ 3 ภาพรวมของผู้นำเสนอบทความ วิทยากร ผู้วิพากษ์บทความและผู้ทรงคุณวุฒิอ่าน บทความ	61
ภาพที่ 4 เสวนาหัวข้อ “สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวต่อการ เคลื่อนย้ายแรงงานและการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี” ณ ห้องประชุมศรี เมืองใหม่ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2552 โดยอาจารย์จีณัฐชะญา จีปณัฐิกานุจน์, ดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, อาจารย์รัฐา จันทวารา และดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง เรียงจากซ้ายไปขวาตามลำดับ	
ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการประชุม	62
ภาพที่ 6 โต๊ะลงทะเบียนด้านหน้าก่อนเข้างานทั้งสองวันโดยนักศึกษาสาขาวิชาการ ท่องเที่ยว	62
ภาพที่ 7 บรรยากาศหน้างานมีสินค้าเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิ หนังสือทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ เสื้อผ้าของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น	63
ภาพที่ 8 บรรยากาศการประชุมห้องเล็ก ห้องประชุมวารินชำราบ วันที่ 18 กรกฎาคม 2552	63

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่นั้น ไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยของนักวิจัยหรือนักวิชาการเพียงอย่างเดียว การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิจัยซึ่งมีผลงานวิจัยที่แตกต่างหลากหลายนับเป็นมรรควิธีหนึ่งของการเกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายและทันสมัย

ขณะเดียวกัน เรามักจะพบว่ากระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัยตลอดจนนักวิชาการด้วยกัน มีจำกัดเฉพาะบางสาขาวิชา อาทิ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ตลอดจนแพทยศาสตร์ แต่กลับมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับการแลกเปลี่ยนความรู้ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เห็นได้จากการจัดการประชุมทางวิชาการในสาขาดังกล่าวค่อนข้างน้อย และบางแห่งสอดคล้องหรือร่วมกับการนำเสนองานวิจัยทางวิทยาศาสตร์แทน มีพักที่จะกล่าวถึงในศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในรอบครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาเกือบจะไม่มีการประชุมวิชาการในลักษณะการนำเสนอบทความวิชาการที่จำเพาะสาขาวิชาการท่องเที่ยวเลย ทั้งๆ ที่มีผู้ทำการวิจัยทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก ตลอดจนงานวิจัยจากนักวิชาการแขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เช่น ด้านวิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ บริหารธุรกิจ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตในหลายๆ ด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มักจะกลายเป็นมรรควิธีในการแก้ไขปัญหา โดยนัยนี้ในวงวิชาการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันกลับมาทบทวนบทบาทในด้านการวิจัยทางการท่องเที่ยวรวมถึงการสร้างเครือข่ายนักวิชาการทางการท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

เมื่อประกอบกับการที่สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นสาขาวิชาที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากการวิจัยที่หลากหลายและทันสมัย จึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนงานวิจัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผลที่ได้รับนอกเหนือจากการได้รับองค์ความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังส่งผลให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีก้าวขึ้นสู่การเป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อสามารถให้คนในท้องถิ่นใช้องค์ความรู้ในสาขาการท่องเที่ยวที่ได้รับ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์แบบ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เล็งเห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ดังกล่าวจึงได้จัดโครงการการประชุมทางวิชาการ “การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน : Liberty & Sustainability” ในระหว่างวันที่ 17-19 กรกฎาคม 2552 โดยมีความ

ประสงค์ ขอรับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อเป็นเวทีในการสัมมนาทางวิชาการด้านการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นประเทศที่นักวิชาการทั่วประเทศที่ทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวในภาคประเทศได้มีโอกาสนำเสนอผลงานทางวิชาการอันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายนักวิชาการและผู้สนใจด้านการท่องเที่ยว กระทั่งเป็นแรงผลักดันสู่การผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา และแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการท่องเที่ยวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อจัดเวทีการสัมมนาทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
- 1.2.2 เพื่อเป็นเวทีให้นักวิชาการทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่วิจัยด้านการท่องเที่ยวในภาคประเทศนำเสนอผลงานทางวิชาการ
- 1.2.3 เพื่อสร้างเครือข่ายนักวิชาการและผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศ
- 1.2.4 เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการท่องเที่ยวของทุกสถาบันในอนาคต

1.3 ขอบเขตของการทำโครงการ

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการใช้จัดการประชุมที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวนประมาณ 100 คน ประกอบด้วย

1. คณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	20	คน
2. คณาจารย์ นักวิจัยสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ	30	คน
3. นิสิต/นักศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก	30	คน
4. ข้าราชการ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ	10	คน
5. แหล่งทุนและองค์กรสาธารณะ	5	คน
6. สื่อมวลชนและผู้สนใจทั่วไป	5	คน

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มเตรียมการจัดประชุมตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2552

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 กระตุ้นให้เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในภาคประเทศ
- 1.4.2 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา
- 1.4.3 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- 1.5.1 เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในภาคประเทศ
- 1.5.2 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและผู้สนใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา
- 1.5.3 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศ

1.6 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

แนวทางการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้น ผู้วิจัยได้เชิญนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาทั้งปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก รวมถึงผู้ที่สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับภาควิชาการท่องเที่ยว เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวใน ประเด็นดังกล่าว

วิธีดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการการประชุมทางวิชาการ “การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน : Liberty & Sustainability” เป็นเวทีในการเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของนักวิชาการ นักวิจัย และผู้ที่สนใจ ทั้งนี้ มีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

3.1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวนประมาณ 100 คน ประกอบด้วย

1. คณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	20	คน
2. คณาจารย์ นักวิจัยสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ	30	คน
3. นิสิต/นักศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก	30	คน
4. ข้าราชการ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ	10	คน
5. แหล่งทุนและองค์กรสาธารณะ	5	คน
6. สื่อมวลชนและผู้สนใจทั่วไป	5	คน

3.2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร.บุญยสฤณี อเนกสุข

หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3.3. ขั้นตอนการดำเนินงาน

โครงการการประชุมวิชาการ “การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน : Liberty & Sustainability” มีแนวทางสำคัญในการจัดโครงการดังต่อไปนี้

3.3.1 วางแผนเพื่อจัดเตรียมรูปแบบและเนื้อหาการนำเสนอผลงานวิชาการในเวที โดยเน้นการนำเสนอผลการวิจัยตลอดจนบทความทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวของนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปในประเด็นต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวกับความสัมพันธ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและผลกระทบ ธุรกิจในการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และนวัตกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงประเด็นการปาฐกถาและการเสวนาต่างๆ ทั้งนี้บทความทุกชิ้นจะต้องผ่านการประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader) เพื่อสามารถนำเสนอและตีพิมพ์ในเอกสารสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings) ได้

3.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้นักวิชาการในสถาบันการศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัย อุดรราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ และสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ ได้นำเสนอ บทความวิจัยและบทความวิชาการในด้านการท่องเที่ยวตามประเด็นหลักที่ตั้งไว้ โดยเปิดรับ บทความเพื่อคัดเลือกและจัดกลุ่มนำเสนอในห้องประชุมย่อย ซึ่งจะมีผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่เป็นผู้ วิจารณ์บทความ (Commentator) เพื่อให้ข้อเสนอแนะและการสังเคราะห์ภาพรวมของประเด็นเพื่อ เชื่อมโยงไปสู่แนวทางของวงวิชาการด้านการท่องเที่ยวในอนาคตร่วมกัน

3.3.3 ติดต่อภาคีเครือข่ายร่วมเวทีประชุมวิชาการ ทั้งในฐานะองค์กรร่วมจัดงาน องค์กรร่วมนำเสนองาน และองค์กรที่ผู้แทนเข้ามาร่วมประชุม ให้ข้อคิดเห็นแก่วงวิชาการใน ประเด็นต่างๆ

3.3.4 เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมแสดงปาฐกถาและเสวนาในประเด็นต่างๆ ที่ให้ แนวคิดเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ **นายภราเดช พยัณวิเชียร** ที่ปรึกษาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและอดีตผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย **ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง** ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย **ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ** นักวิชาการอิสระ **นายเล็ก กุศลวงศ์แก้ว** ราษฎรชาวบ้าน และ**นายเถกิง สวาสดิพันธ์** เจ้าของและประธานกรรมการบริษัท เถกิงทัวร์ รวมทั้งนักวิชาการที่มีผลงานวิชาการด้านการวิจัยด้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับใน สังคมไทย มาเป็นผู้วิจารณ์บทความในประเด็นย่อย

3.3.5 จัดการประชุมประจำสถาบัน 3 วัน (ตามรายละเอียดของรูปแบบและกำหนดการ การประชุม

3.3.6 สรุปเนื้อหาจากงานประชุมเผยแพร่ ทั้งจากปาฐกถา การอภิปรายในห้องประชุม ย่อย การอภิปรายในห้องประชุมใหญ่ เพื่อจัดทำเอกสารสรุปการประชุมในรูปแบบต่างๆ

3.4. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

เริ่มเตรียมการจัดประชุมตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2552

3.5. แผนการทำงาน

กรกฎาคม 2551	- ติดต่อองค์กรร่วมจัดและองค์กรปาฐกและผู้วิจารณ์บทความ
	- ประชาสัมพันธ์โครงการ
สิงหาคม 2551 – กุมภาพันธ์ 2552	- เปิดรับบทความที่จะร่วมนำเสนอในงานในหารประชุมฯ
	- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
มีนาคม 2552 – มิถุนายน 2552	- เตรียมจัดงาน

- 17-19 กรกฎาคม 2552 - จัดการประชุม
 กรกฎาคม 2552 - สรุปผลการประชุม

3.6. รายละเอียดการประชุม

3.6.1 **ปาฐกถา** นำ แสดงความสำคัญ แนวคิด และความเป็นจริงของวิกฤตการณ์ท่องเที่ยวไทยภายใต้บริบทวิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ตลอดจนทางออกในทศวรรษที่จะถึง โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6.2 **นำเสนอบทความวิจัยหรือบทความวิชาการในห้องประชุม** ประกอบด้วย ผลงานของนักวิจัย นักวิชาการ และนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตามประเด็นที่กำหนดได้แก่

1. การท่องเที่ยวกับความสัมพันธ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
2. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบ
3. ธุรกิจใต้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
4. นวัตกรรมทางการท่องเที่ยว

3.6.3 **การเสวนาทางวิชาการ** เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในระดับปราชญ์ชาวบ้าน และนักธุรกิจ เพื่อถอดเป็นบทเรียนและแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป ในหัวข้อต่างๆ ได้แก่

1. สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี
2. ส่งและจกท่องเที่ยวไทย : ภาพสะท้อนจากนักวิชาการ ชาวบ้าน และนักธุรกิจ

3.6.4 **การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน** แบ่งตามกลุ่มผลิตภัณฑ์

3.6.5 **การจำหน่ายหนังสือ** สื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการด้านการท่องเที่ยวและองค์การร่วมจัด

3.6.6 **การแสดงของนักศึกษา**

3.7. กำหนดการ

กำหนดการโครงการประชุมวิชาการ

การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน:

LIBERTY & SUSTAINABILITY

วันที่ 17 – 19 กรกฎาคม 2552 ณ สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วันศุกร์ที่ 17 กรกฎาคม 2552

- 8.30-9.00 น. ลงทะเบียน ณ ห้องประชุมศรีเมืองใหม่
- 9.00-9.15 น. คณะบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(ผศ. ดร. อินทิรา ซาฮีร์) กล่าวรายงาน
- 9.15-9.30 น. อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(ศ.ดร.ประกอบ วิโรจนัญญ) กล่าวเปิดงาน
- 9.30-9.45 น. ชมวีดิทัศน์แนะนำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 9.45-10.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.00-12.00 น. ปาฐกถาเปิดงาน หัวข้อ “ทางเลือก-ทางรอดของการ
ท่องเที่ยวในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” โดยศาสตราจารย์พิเศษศรีศักร วัลลิโภดม
ที่ปรึกษามูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์
- 12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-14.30 น. การนำเสนอบทความตามห้องต่างๆ

ห้องประชุมพิบูลมังสาหาร	ห้องประชุมวารินชำราบ
การท่องเที่ยวกับความสัมพันธ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบ
“การท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่กับความอยู่รอดของมรดกทางสถาปัตยกรรม กรณีศึกษาวัดสีสะเกด ในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นำเสนอโดย คุณสุวภัทร ศรีทองแสง	“บทบาทของเรือนไทยและพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในการสืบสานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในสองหมู่บ้านไทลื้อ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน” นำเสนอโดย คุณสมใจ ดำรงสกุล
วิพากษ์บทความ โดย รศ. ดร. ราณี อธิชัยกุล	

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	“ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน: เอกลักษณ์ คุณค่า และสินค้าวัฒนธรรม” นำเสนอโดย คุณ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ
การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและ ผลกระทบ	
“ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ พฤติกรรมมาท่องเที่ยวในตลาดน้ำเขตรเมือง หลวงภาคกลางของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา:ตลาดน้ำตลิ่งชัน” นำเสนอโดย คุณ เบญจวรรณ อุซุงศ์อมร วิพากษ์บทความ โดย รศ. ดร. ราณี อธิชัยกุล สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	วิพากษ์บทความ โดย อ. ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์ สานต์ โครงการปริญญาเอกพัฒนบูรณาการ ศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

14.30-14.45 น.

พักรับประทานอาหารว่าง

14.45-16.15 น.

การนำเสนอบทความตามห้องต่างๆ (ต่อ)

ห้องประชุมพิบูลมังสาหาร	ห้องประชุมวารินชำราบ
ธุรกิจใต้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและ ผลกระทบ
“การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของ ธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์และ หมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย” นำเสนอโดย คุณธวัชชัย เพ็งพิณีจ	“ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับ ได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล” นำเสนอโดย คุณอรอนงค์ เจียบแหลม
“ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจที่พักกับชุมชน เพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษา หมู่บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอ วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา” นำเสนอโดย คุณกุลปียา ทัศนนานนท์ และคณะ	“TOURISTS’ PERCEPTIONS OF TWO SANDY BEACHES IN MALTA” นำเสนอโดย Mr. Nicholas Zarb
วิพากษ์บทความ โดย อ. ดร. ธงชัย สวัสดิสาร คณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม	วิพากษ์บทความ โดย รศ. ดร. ราณี อธิชัยกุล สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บริการ มหาวิทยาลัยนครพนม	
--------------------------	--

17.00-18.00 น. ชมพื้นที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

18.00-21.00 น. งานเลี้ยงต้อนรับผู้ร่วมประชุม ณ บ้านดิน คณะเกษตรศาสตร์และชมการแสดงโดยคณาจารย์และนักศึกษาสาขาวิชาศิลปการแสดง
(มีรถรับ-ส่งจากที่ประชุมถึงโรงแรมในเวลา 21.00 น.)

วันเสาร์ที่ 18 กรกฎาคม 2552

8.30-9.00 น. ลงทะเบียน ณ ห้องประชุมศรีเมืองใหม่

9.00-10.15 น. เสวนาหัวข้อ “สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานและการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี” ณ ห้องประชุมศรีเมืองใหม่ โดย

1. ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สกว.
2. ดร. บุญยสฤกษ์ อเนกสุข
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. อาจารย์รัฐา จันทวรา
โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
4. อาจารย์จีณัฐชะญา จิณัฐญาณันท์ ดำเนินรายการ

10.15-10.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.30-12.30 น. การนำเสนอบทความตามห้องต่างๆ

ห้องประชุมพิบูลมังสาหาร	ห้องประชุมวารินชำราบ
นวัตกรรมทางการท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบ
“การพัฒนาศักยภาพการถ่ายภาพเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น” นำเสนอโดย คุณรณภพ เตชะวงศ์	“ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม” นำเสนอโดย คุณไพโรจน์ โกสุมขจรเกียรติ
“การศึกษารูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม” นำเสนอโดย คุณเกษม อมัน	“การวางแผนพัฒนาสุนทรียภาพทางสายตาของสภาพแวดล้อมเมืองต่อองค์พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม” นำเสนอโดย คุณนพดล ตั้งสกุล และคณะ

ตกุล วิพากษ์บทความ โดย อ. ดร. ธงชัย สวัสดิสาร คณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม บริการ มหาวิทยาลัยนครพนม	“แนวทางการพัฒนาหอไตรหนองซูลุอำเภอดง การพิชิต จังหวัดอุบลราชธานีให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว” นำเสนอโดย คุณณนารัตน์ กวี นันทยานนท์ วิพากษ์บทความ โดย รศ. ดร. เสกสรรค์ บัง วณิชย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
--	---

12.30-13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.30-15.30 น. การเสวนา หัวข้อ “ส่องกระจกท่องเที่ยวไทย: ภาพสะท้อนจากนักวิชาการ
ชาวบ้าน และนักธุรกิจ” ณ ห้องประชุมศรีเมืองใหม่ โดย

1. ดร. อนุชา เล็กสกุลดิถ รองผู้ว่าการบริหาร
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)
2. พ่อเล็ก กุดวงศ์แก้ว ผู้นำเครือข่ายอินแปง จ.สกลนคร
3. คุณจารุเกียรติ สุขเสงี่ยม ผู้จัดการทั่วไป
บริษัทเถลิงเวิลด์คลาสทัวร์ จำกัด (ในเครือ บ.เถลิงทัวร์)
4. อาจารย์ธวัช มณีผ่อง ดำเนินรายการ
(รับประทานอาหารว่างในห้องประชุม)

15.30-16.00 น. คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(ผศ. ดร. อินทิรา ซาฮีร์) กล่าวปิดงาน

วันอาทิตย์ที่ 19 กรกฎาคม 2552

7.00-17.00 น. การทัศนศึกษาตลาดดาวเรือง น้ำตกตาดฟานและผาส้วม ตลอดจนไร่ชา-กาแฟ
ประเทศ สปป. ลาว (40 คนขึ้นไป)

ผลการดำเนินงาน

บทสรุปการประชุมทางวิชาการ

การประชุมทางวิชาการการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน (Liberty & Sustainability) ดำเนินการเป็นเวลา 2 วันคือระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม 2552 ณ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งบทสรุปการประชุมทางวิชาการประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1. ประเด็นจากการปาฐกถา โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์พิเศษศรีศักร วัลลิโภดม ที่ปรึกษามูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ โดยท่านได้แสดง แนวคิด ความสำคัญและความเป็นจริงของวิกฤตการท่องเที่ยวไทยและกลุ่มประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงภายใต้บริบทวิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย โดยมีประเด็นที่สำคัญที่สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

“... ภาพเขียนสีที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ไม่มีที่ไหนเท่าเรา เราสูญเสียผาแต้มของจีนแค่พันปีก็กว้างสี่กิโลเมตรมากเลย มันมีฤดูกาล เขาเห็นฤดูกาลที่จะเข้ามาชุมนุมกันตรงนั้น และที่ประชุมกันไม่ใช่ตรงผาแต้ม แต่เป็นข้างบนที่เป็นลานกว้างมาก มันมีแหล่งหินหินตั้งอยู่ล่างๆ ทำพิธีกรรมและพิธีนี้เป็นสองชุด ชุดแรกเป็นผู้เชี่ยวชาญที่กรมศิลปากรเรียกว่า ศิลปะสืบบ้างๆ พวกโบราณคดีใช้ไม่ได้เลย ไม่เคยเรียนรู้เลยว่ามันเป็นแหล่งพิธีกรรม

ภาพนั้นเป็นสัญลักษณ์ทางไสยศาสตร์ทั้งสิ้น คือความอุดมสมบูรณ์ เขาเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญ อย่างตัวปลาอะไรต่างๆ คนธรรมดาเขียนได้ไหม ไม่ได้ ถัดไปเห็นพฤติกรรมที่หินชั้นหนึ่งที่มีน้ำสีแดง เขาจุ่มมือและแปะขีดินนั่นคืออำนาจเหนือธรรมชาติ มันจะเกี่ยวข้องกับฤดูกาลซึ่งมันจะไปเหมือนกับออสเตรเลีย มันจะเป็นเขตที่จะทำพิธีกรรม เขาจะไปชุมนุมกันตรงนั้น เพราะในช่วงนั้นมันยังไม่มีพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นเหล่านี้นั้นมากก็ต้องอธิบายให้เข้าใจ

แต่เวลาไปผาแต้มนะรู้ไหมนักโบราณคดีที่กรมศิลปากรบอกว่ามันเป็นตุ่มปลายอนซึ่งมันไม่มีหรอก เพราะไอ้ตุ่มปลายอนมันเกิดขึ้นมาไม่นานนี้เอง มันเป็นเรื่องที่ซับซ้อนสมัยนั้นมันมีแต่การทำไร่เลื่อนลอยเป็นจุดๆไป คือมีการปลูกข้าว มีสัตว์อะไร คือมันเยอะ เขาต้องรู้ธรรมชาติของเขา แล้วปลานั้นเป็นสัญลักษณ์ของเขา มันอาจไม่ใช่ปลาบึก มันอาจเป็นอะไรก็ได้ คือ เราต้องถอดรหัสนั้นออกมา เราต้องรักษาตรงนั้นมันเป็นจุดผ่าน เพราะอะไรรู้ไหม เพราะผ่านจากผาแต้มลงมาข้างล่างที่เป็นที่ราบแล้ว เข้าอุบลฯ เข้าตลอดเลยใช้ไหม เหนือขึ้นไปอีกแบบหนึ่ง และที่ไอ้ความเป็นภูพานนั้นเป็นป่าโปร่ง ซึ่งตรงนั้นมีคนอยู่ได้และพอเวลาคนไปทำพิธีตามภูเขาคงเกิดภาพเขียนสีไปตลอดเลย

แล้วที่ภูพานนั้นสืบทอดมาถึงสังคมสมัยประวัติศาสตร์ที่นับถือพุทธศาสนาเกิดเป็นสมบัติสงฆ์เรียกเป็นพระปานาค แต่นาคพระปาจะเกิดขึ้นแถวอุดรฯ แถวบ้านผือ เป็นสมบัติสงฆ์ขนาดใหญ่ที่มีหินตั้งแล้วมีเพิงมากมาย มีภาพเสมาหิน ซึ่งสลักเป็นภาพชาดกพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นมนุษย์มันพูดถึงการสืบเนื่องมากมายมีความเชื่อมทางวัฒนธรรม คุณมองพื้นที่ทางวัฒนธรรมทั้งหมด คุณอย่าไปแยกลาว เขมร ไทย นะทุกคนสัมพันธ์กันที่ศาสนา ไม่ใช่เขตการเมืองไปสร้างเสร็จแล้วเปลี่ยนพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์นะครับต้องทำหน้าที่เป็นองค์จักรศาสนูปถัมภกันทั้งนั้น ไม่ใช่ดูที่อำนาจทางการเมือง มันไม่ได้

อย่างเขาพระวิหารไม่ได้สร้างเพื่อคนเขมรต่ำ มันสร้างที่เขมรสูงคือผาของเรา เพราะเขาพระวิหารมาจากฝับน้ำไม่เชื่อคุณดูศาสตร์ตราล่ำดาวดิมนมาเลียงศรีสะเกษทั้งหมดเลย เขาสร้างขึ้นเพื่อถวายเทพเจ้าศรีสีดาร์ศวร แต่ฝรั่งตีความว่าเป็นอำนาจของพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 จึงเกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นมา และมาสร้างประวัติศาสตร์ให้มันชนกัน และหน้าที่ของพวกเขาคือ ศึกษาประวัติศาสตร์ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ดังนั้นคุณต้องค้นหาประวัติศาสตร์ทางท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ที่เป็นของผู้คนที่อยู่ตรงนั้น แล้วค่อยขยับไปในอดีตดูว่ามันสัมพันธ์กันยังไง อย่าไปเอาประวัติศาสตร์ที่ตายไปแล้วมาอธิบาย คุณจะไม่เห็นคนแล้วคุณจะใช้อะไรไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นการศึกษาต้องมองที่คน เราขายเราไม่ได้ขายคนให้คนข้างนอกมารู้จักคนที่อยู่ข้างใน และให้คนในรู้จักตนเอง รู้แผ่นดินเกิดตนเองเกิดสำนึกร่วม มันจึงเกิดกระบวนการศึกษาแบบใหม่ขึ้นมา โดยไม่ต้องอาศัยรัฐ ถ้าท่านเข้าใจตรงนี้ท่านทำได้ เพราะคนที่เป็นครูบาอาจารย์มีเยอะ ถ้าอยู่ในกระทรวง มหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาฯ ใช้ไม่ได้ ถ้าพูดถึงหลักสูตรท้องถิ่นมันก็ทำให้ฉิบหายวอดหมด มันต้องสร้างขึ้นโดยคนท้องถิ่นในรูปของชุมชนนะ แล้วชุมชนก็อย่าไปเพียงชุมชนเดียว

ตอนนี้ชุมชนใช้ไม่ได้ เพราะมันพูดถึงคนที่มาจากครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 3 ซึ่งในอดีตเขาไม่ได้มอง เขามองความสัมพันธ์ของคน คนที่เข้าวัดเดียวกัน จะรู้ว่าเขาเป็นลูกบ้านเดียวกัน ขอบเขตบ้านเขาอยู่ไหน เขาจะรู้ แต่ว่าชุมชนบ้านแต่เดิมก็ไม่เคยอยู่ในรูปบ้านเดียว มันหลากหลายและหลายบ้าน ไร่ท้องดินเดียวกันจึงเกิดเป็นเมือง เราจึงเกิดภาษาโบราณที่ว่าบ้านและเมืองสร้างบ้านแปลงเมือง การสร้างบ้านของหลายชาติพันธุ์มารวมกัน มาแชร์ (Share) พื้นที่ร่วมกัน แล้วก็สร้างสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ร่วม คือตัวเมือง ในย่านตลาดก็สัมพันธ์กันก็ต้องพึ่งพิงกันกับเศรษฐกิจ ด้านพิธีกรรมก็หลักก็ผสมผสานรวมกัน และก็กลายเป็นเมือง

สังคมอีสานปรากฏได้ในหลายท้องถิ่น แต่ละถิ่นเป็นนิเวศหนึ่ง บางแห่งอยู่ใกล้ภูเขา อยู่ใกล้แม่น้ำ ซึ่งมีความหลากหลายชีวภาพ คนที่อยู่บริเวณนั้นก็รู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

แล้วก็สร้างความรู้ร่วมกัน ในรูปความรู้ท้องถิ่นเพื่อจะมีชีวิตรวมกัน นั่นคือสิ่งที่มันเป็นจริงในอดีต แต่ทุกอย่างถูกทำลายลงหมดแล้ว ตอนปฏิรูปการเมืองการปกครอง และมาฉิบหายหนักเมื่อสมัย คึกฤทธิ์เป็นนายกรัฐมนตรีมีคุณบุญชูเป็นที่ปรึกษา ได้ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นใน หมู่บ้านหมดเลย รัฐบาลเกิดขบวนการรัฐบาลแจกเงิน โดยเฉพาะไอเดีย (Idea) แนวคิดเปลี่ยน สนามรบให้เป็นการค้า ฉิบหายหมด จากนั้น SME คุณนำมาแจกเป็นกองทุนหมู่บ้าน มันทำให้คน ท้องถิ่นเป็นขอทาน คิดดูแลตัวเองไม่ได้ ผิดวิสัยกระบวนการโบราณชาตินิยมแบบใช้ไม่ได้

แต่ว่าชาตินิยมที่ดีต้องให้คนรู้จักดูแลตัวเอง แล้วก็ยืนด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นวิธีของรัฐนั้น ไม่ว่ารัฐบาลไหนก็เหมือนกันทั้งสิ้น เพราะถูกครอบงำโดยตะวันตก การพัฒนาประเทศ 1 – 9 ถึง 10 ไม่เห็นความสำคัญของคนในท้องถิ่นและธรรมชาติเลย ซึ่งการพัฒนาของคนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันจริง ซึ่งการพัฒนาของคนในท้องถิ่นกับสิ่งเหนือธรรมชาติเขาให้ความสำคัญมาก ชาวบ้านจะเชื่อและฟังพวกผี มีเรื่องอะไรคุณต้องปรึกษาผีกันทั้งนั้น ทุกบ้านมีผีเต็มเลย ไม่เชื่อก็ ลองสิ ทั่วทุกย่านเลยนะ ผีใหญ่ ศรีนครลองดูสิ คุณทำไม่ดีเขาจะจับคุณไปบูชายักษ์ นี่คือสภาพ ปัญหาที่ถ้าเข้าไปถึงท้องถิ่นมักจะเห็นถ้าพูดอีกระดับหนึ่ง

เวลาที่เรายพยายามแยกวิทยาศาสตร์ โดยเข้าไปยุ่งกับความเชื่อมันจะไม่ดี แล้วบางพื้นที่ เป็นท้องถิ่นที่เขาสร้างขึ้นโดยเฉพาะเช่นภูมิประเทศ ระวังนะเพราะนี่เป็นการขายได้นะ บ้านกุดลิง รู้จักบ้านกุดลิงไหม ที่เป็นกุดก็เพราะว่าน้ำขึ้นเนี่ย พอฤดูน้ำหลากทำให้ดินขาดแหว่งเป็นกุดๆ ไซ้ใหม่ เขาเรียกน้ำทวน แล้วตามกุดมันมีไผ่ความเชื่อที่หลากหลายทางชีวภาพ ตอนนั้นมีต้นहुลิงเกิดขึ้น ก็เลยเรียกเป็นกุดลิง ชุมชนนั้นเกิดรอบๆ กุดลิงเขาจึงเรียกบ้านกุดลิง และคนก็จะใช้ธรรมชาติและ ต้นहुลิง ต้นहुลิงมันมีประโยชน์เป็นที่ที่ปลาจะมาเพาะพันธุ์มาอาศัยอยู่ คนจึงมาจับปลาตามหน้าแล้ง คนจะมาจับตามกุด เป็นที่สาธารณะเรียกว่ากุดลิง และจากการเปลี่ยนเป็นวานรนิวาส อย่าพูดไป เลยว่าเป็นการวิจารณ์ ร.4 ท่านว่ามันเป็นภาษาสันสกฤต ไผ่กุด มันเป็นกุฎิสงส์ แล้วลิงกลายเป็น วานร คือทำลายหมดคุณต้องเข้าใจบางอย่าง เพราะมนุษย์กับสิ่งเหล่านี้เขาสัมพันธ์กับธรรมชาติ และถ้าคุณไปเปลี่ยนมันเมื่อไหร่ เราจะไปละเมิดธรรมชาติเพราะต้องเป็นความรู้ขึ้นมา

คือด้านใช้สิ่งที่มาจากรัฐบาลกลาง จากนอกโลก แต่ไม่ได้ต่อต้านแบบเผชิญหน้า แต่ ต่อต้านแบบต่อรอง อะไรที่เป็นสิ่งที่ดีเป็นงานในท้องถิ่น เราต้องรู้จักรักษาไว้ และอะไรที่เหมาะสมกับ เราด้วย เพราะการปกครองของไทยตั้งแต่สมัย ร.5 มันเป็นแบบ Top down มาตลอด สิทธิมันอยู่ที่ คนเป็นข้าราชการ เป็นขุนนางกันทั้งสิ้น เพราะต้องไปรับกันสมัยสันสกฤต

ส่งคนไปเรียนเมืองนอกได้ออกเตอร์กลับมาเป็นแถว ใ้พวกที่เอาธรรมเนียมฝรั่งมาใช้และดู ถูกคนท้องถิ่นว่าเป็นควาย เกิดคำว่าคนขายขบขึ้นมาก คนขายขบไม่ใช่พวกที่อยู่ระหว่างลาวกับ

ไทยแต่เป็นคนที่สังคมข้างบนเขาไม่ยอมรับ ว่าเขาเป็นคนโง่ คุณต้องพัฒนาอย่างเดียว ว่าทุกคนคือคนขายขบ เขาเรียนมาจากโรงเรียนวัด โดนดูถูกเป็นคนโง่ ครั้งหนึ่งผมไปที่โรงเรียนแม่ลาว แม่ลาวมีลำน้ำสายเดียวเพราะอยู่ภาคเหนือ ลำน้ำมันไม่มากเท่าอีสาน มันเป็นลำน้ำที่น้ำตกกระแง เป็นแม่น้ำสายเดียวที่ขาดตลอด แต่มีลำน้ำสาขาที่ลงไป คนต้องจัดการน้ำด้วยระบบฝายถึงจะอยู่รอดนั้นไม่ใช่รัฐทำนะ คือคนในท้องถิ่นเขาทำ หลายชุมชนที่อยู่在那นั้นต้องร่วมมือกัน แล้วรัฐทำอะไร รัฐใหม่ รัฐต้องออกกฎหมายตาม และภาคเหนือจึงมีกฎหมายที่ว่าถ้าคุณจัดทำเหมืองฝายโดยไม่บอกรัฐ คุณจะโดนปรับ ซึ่งรับไม่ได้เกี่ยวกับการสร้างสิ่งเหล่านี้เลย ท้องถิ่นดูแลกันเองทั้งสิ้น

เพราะรัฐเอาสวัสดิการแบบฝรั่งมาใช้ รัฐต้องทำหน้าที่ทุกอย่าง และทรัพยากรก็ยังไม่มีการจัดการ นี่คือนโยบายที่เกิดขึ้นที่ลาว ชาวบ้านมันไม่เคยบอกว่าน้ำมันไม่เคยท่วม ที่ผมไปชลประทาน เขาบอกว่าลุงอย่าพูดเลย เขาเหมือนโง่ไปเลยนะ เขาบอกสมัยก่อนไม่ท่วม แต่ตอนนี้มันท่วม เขาอธิบายว่าทำไมน้ำไม่ท่วมมัน นี่คือนโยบายที่เกิดขึ้น เชื้อนเสร็จแล้วก็มาแย่งทรัพยากรน้ำ เพราะทางนายทุนทำไรชา คุณน้ำไปหมด รัฐบาลเสริมด้วยการสร้างเขื่อนแม่สว้ย บอกกระจายน้ำ กระจายบ้ำบอะไรเล่า มันสูบน้ำไปใช้ และไ้ตัวลำน้ำแม่ลาวขึ้นคนกรุงเทพฯยังรดสวนสูบน้ำนำไปใช้จนหมด และมีอิทธิพลในเมือง ไม่รู้จะทำยังไง เลยมีเด็กกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ที่ทำให้เกิดขบวนการลักน้ำขึ้นมา ขอพื้นที่ตรงที่แห้งๆ นั้นเก็บไว้แล้วก็รักษาพันธุ์ปลา เห็นไหม ทำให้เกิดสำนึกรักท้องถิ่นขึ้นมา แต่ว่าไม่รู้จะทำยังไงกับปัญหาที่เกิดขึ้น

อีสานก็เช่นเดียวกัน แทบทุกแห่งในอีสานเป็นที่ทำนาขนาดใหญ่ อุบลก็เหมือนกัน เห็นไหมแต่ก่อนคุณไม่เคยทำนา แต่เดี๋ยวนี้คุณทำฉิบหายหมดเลย บุรีรัมย์ท่านเห็นได้ชัดเลยว่าแต่ก่อนนี้มันแล้งจนต้องดำน้ำกินเลย แต่ตอนนี้บ้ำบุรีรัมย์รวย แล้วโคราช โรงสีบริษัทขนาดใหญ่รวยกันเป็นแถวเลย การจัดการน้ำเลยมีแต่ข้างนอก เท่านั้น แล้วชาวอีสานชายที่ดินหมดเลยให้เป็นการปลูกยางพารา เริ่มปลูกมันล้มปะหลัง ยางพารา ยุคาลิปตัส ไม่เชื่อลองดูสิ น้ำมันถูกทำลายจากป่าโคก ป่าโคกเก็บน้ำไว้เป็นหย่อมๆ ไป พอถึงฤดูน้ำไ้ตัวป่าโคกบ้างเก็บน้ำไว้ได้ ชุมชนอยู่ตรงปลายป่าโคก น้ำมันไหลลงมาก็เข้าบ่อน้ำ แล้วที่ลดลงไปเขาก็ทำนา เขาทำอย่างนั้นเป็นนาปี พอพัฒนาเป็นนาปรัง ใครได้ ชาวบ้านไม่ได้หรอก

สมัยก่อนอีสานเป็นสังคมที่จัดการน้ำได้ดีเพราะต้องรักษาคุณภาพ นั้นคุณทำเป็นแหล่งอุตสาหกรรมก็ดี เกษตรกรรมก็ดี คุณต้องคำนึงถึงน้ำ จะไม่อยู่ตามตรอกตามฤดูกาลก็ได้ แล้วผมศึกษาอีสานมาเกือบทุกแห่ง โดยเฉพาะการจัดการน้ำ มันจะสัมพันธ์กับแหล่งโบราณคดีต่างๆ นี่คือนสิ่งที่เราเห็น ถ้ามองว่าเวลานี้อีสานมีศักยภาพ มีภูมิปัญญาที่จะพึ่งตนเองนอกจากพึ่งข้างนอกหรือไม่

อย่างปลูกยางก็ยังมีดินนะ เพราะมันยังไม่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม แต่ปลูกยูคาลิปตัสนี่จับหายนะหมดเลย นี่ก็คือไม่รู้จะทำยังไงแล้ว

เหตุการณ์นี้ท่านรู้ใหม่ว่าเกิดอะไรขึ้นที่ภาคใต้ เหตุที่เกิดขึ้นในภาคใต้เป็นการแย่งทรัพยากรกันโดยตรง การเปลี่ยนไปของอุตสาหกรรม การเกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ สังคมอิสลามเป็นสังคมที่ไม่เหมือนเรา เรามีความเชื่อในศาสนามาก คนอิสลามไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นดิน ทุกอย่างในธรรมชาติเป็นของพระอัลเลาะห์หมด วันดีคืนดีรัฐไปให้เอกสารตามสิทธิ์ตามนายทุน ก็เลยทำให้เกิดการแก่งแย่งขึ้นมา แล้วมองเขาเป็นคนขายขอบตลาด เป็นคนโกง เป็นแขก ถ้าคุณศึกษาลงไป มีการเรียกร้องสถานการณ์ ตรงนั้นคนอบรมมา 20 ปี เด็กใหม่ถูกอบรมเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งสิ้น ผมเป็นกรรมการ เขาบอกว่าไอ้พวกเจ้าหน้าที่ที่บอกผู้ก่อความไม่สงบสอนประวัติศาสตร์ แต่รัฐมาสอนเศรษฐศาสตร์ คนที่ก่อความไม่สงบมีอยู่ประมาณสามพันถึงสี่พันคน แต่ทหารออกไปสี่ห้าหมื่นถูกยิงตายเปล่า แล้วใช้เด็กปฏิบัติการ สุดท้ายเป็นฝีมือเด็กและพลทหารสมมติ

เรามองแบบนี้เราจะสร้างความรู้ได้อย่างไร คุณอย่าสร้างจากคนรุ่นคุณนะ เขาไม่ฟังหรอก คุณต้องสร้างจากรุ่นเด็ก สร้างเด็กท้องถิ่นให้เรียนรู้จากตนเอง พวกที่เป็นผู้ใหญ่บ้านพวกผู้นำต่างๆต้องปรับพฤติกรรมใหม่ เอาความรู้ถ่ายทอดให้เด็กในภูมิภาคของตัวเองเพื่อที่จะให้เขาตัวรอด นั่นคือการอยู่รอดของเรา ผมพูดถึงการอยู่รอดไม่ใช่การท่องเที่ยวแล้วคนในภูมิภาคจะอยู่ด้วยกันยังไง แล้วก็เราสามารถเชื่อมระหว่างถิ่น สมัยต้นน้ำปลายน้ำมันเสี่ยงกันหมดนะครับ แม่น้ำในเมืองไทยจะเปลี่ยนมาเป็นสายเดียวในสมัย ร.5 นะ สมัยก่อนเจ้าพระยาไม่มีหรอกครับ ทำเงินก็ไม่มี ทำกรงก็ไม่มี ผ่านเมืองไหนเค้าเรียกตามนั้น แค่นั้น แล้วเขาก็ดูแลกันเอง และเขาก็เกิดความสัมพันธ์ตามน้ำ ไม่ใช่ทะเลาะกันแย่งน้ำ อีสานก็จะเกิดอันนี้ขึ้นมามาก แม้กระทั่งการสร้างเขื่อน ท่านก็ต้องดูว่ามันไม่เหมาะสม ที่บ้านตาเฒ่าระฮะ เคยรู้จักบ่อพันขรค์ใหม่ บ่อพันขรค์มันอยู่ใกล้กัน พื้นที่ตรงนั้นเค็มมาก และมีหนองน้ำขนาดใหญ่ มันไหลลงน้ำเสียง น้ำเสียงก็ผ่านดินเค็มมาตลอด พอถึงฤดูแล้งมันก็เค็มจัด คนอีสานเป็นจำนวนมากแะกันเป็นดานเพื่อไปทำเกลือ เกิดแหล่งเกลือขนาดใหญ่ พอดีหมดฤดูกาลเขาก็แยกย้ายกันไปขาย พอถึงฤดูกาลใหม่มา ฤดูที่น้ำเต็มหนองเขาก็แข่งเรือกันและที่ตรงนั้นเป็นบ่อน้ำเล็กๆ เป็นบ่อน้ำจืดมีเจ้าพ่อบ่อเกลืออยู่ เรามีพิธีกรรมอะไรต่างๆ วันดีคืนดีผู้แทนกับผู้ว่าไปทำเชือนักผมไปดูมันเหมือนทะเลตาย เต็มไปด้วยวัชพืชที่ตายแล้ว ลอยเต็มไปหมดเหมือนกับเชือนราศีไศล ใช้ไม่ได้ ชาวบ้านต้องไปเรียกร้องให้เขาเขื่อนออก แต่ก็กำลังจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบ ททท. เพราะผู้ว่าสนับสนุนให้ต้องระวังดินตอนนี้

ถ้าพูดแบบนี้หมายความว่าความรู้ที่เราจะจัดการยังไงเพื่อให้เกิดทางรอดขึ้นในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง แล้วเราก็ก๊อปปี้ไปทางลาว ลาวนี้ต้องระวัง เพราะเมื่อแบ่งเขตทางการเมืองแล้ว เขาต้องหาเงินด้วยการนำเขื่อนไปบัง เขาต้องขายที่ให้เรา เขาบอกเขาทำก็ทำไป แต่เราก็อ้างจากเขา ไม่ต้องทำแข่งเขา เราก็มักจะทำแข่งไข่ใหม่ แล้วทำแข่งด้วยวิธีทำเขื่อนร่วม การกันแม่น้ำโขงอีกสิบเอ็ดแห่ง โดยเฉพาะเขื่อนบ้านกุ่ม จิบหายแล้วนะ เราต้องทันคนจีน พวกคนจีนเจ้าเล่ห์มาก มันถล่มเขียงแสนคราวนี้นักลว้มากเลย ที่จริงแล้วจีนบอกจะทะเลาะเขื่อนเพื่อส่งเรือมาหลวงพระบางไข่ใหม่ อีกหน่อยจะมาอีสานไข่ใหม่ อันแรกเป็นกลลวง เพราะมันหลายแก่ง จากเขียงของมาหลวงพระบางไม่ได้เพราะ 180 กม ไม่มีประโยชน์ทำทางบกดีกว่า เดียวนี้มันทำมาเรียบร้อยแล้ว แต่ถามว่ามันทำเพื่ออะไร มันทำเพื่อจะถล่มเขียงแสน เขียงราย ลำน้ำาก ลำน้ำอิงเพื่อจะได้เคลื่อนฐานเศรษฐกิจแล้วตัดเข้าพม่า ใ้่นายทุนของเราเรียบร้อยเลย รัฐบาลก็เรียบร้อยเลย ยอม

แต่อีสานระวังให้ดี ถึงมันจะมาในภาคเกษตร อุตสาหกรรมอะไรมากมาย คือต้องระวังที่เขา มาเพราะเขาอยากทำเขื่อน 11 แห่ง คืออีกแปดแห่งเรือก็มาได้ น้ำมันจะสูง เรือก็ผ่านไปได้ มาถึงเขียงจันทน์ยังจำได้เลย เพราะฉะนั้นพอเขื่อนกักสภาพแวดล้อมทั้งหมด ความหลากหลายทางชีวภาพของอีสาน ใ้้พันธุ้ปลากว่า 200 สายพันธุ์ จะหมดเลย คุณกินแต่ปลาในกระชังเท่านั้นเอง เพราะตอนนี้อยู่กันแต่ปลากระชังกันอยู่แล้ว

ผมไปที่พะเยาเมื่อครั้งที่แล้ว ระยะแรกไ้กรรมชลประทานมันทำให้วัดเกิดจมน้ำ แต่ทว่าเมื่อก่อนเป็นแค่หนองน้ำแห้งตามฤดูกาลพอไปทำเขื่อนขึ้น ปลามันหมด ในหลวงท่านอุตส่าห์เอาปลานิลไปปล่อยปลานิลเลยกลายเป็นธรรมชาติของกวานพะเยา แต่เช็คแล้ว กวานพะเยามีปลาไม่กี่ชนิด แล้วปลาที่กินไม่ดีและไม่ค่อยเคย แต่ทุกคนก็กินปลานิลที่กลายเป็นปลาธรรมชาติไป ปัจจุบันวันดีคืนดีพวกชลประทานเอาปลาชะโดไปปล่อย ท่านรู้จักปลาชะโดไหม มันอ้างว่าเขื่อนน้ำจะทะลัก ไม่มีทางหรอก ผมว่ามันเจตนาใ้้ปลาชะโดกินปลาท้องถิ่นไปเกือบหมด ผมไปพะเยาผมอยากกินปลาท้องถิ่นนะ ชาวบ้านบอกว่าไม่มี มีแต่ปลากระชัง แล้วเลือกมีปลาชะโดมาขาย ตัวแบบโตเลย นั่นคือการทำลายเพราะความโง่ เพราะไม่มีแล้วภาคเหนือปลามันน้อย แหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้อย

อีสานท่านเห็นใหม่ว่าแม่น้ำมูลกับแม่น้ำชีเนี่ย พันธุ์ปลามันจะมากแค่ไหน แม่น้ำมันคดเคี้ยวผ่านหนองบึงต้งเยอะ พันธุ์ปลาถึงจะเยอะ เวลาแม่น้ำตายมันก็ปลาในแม่น้ำเดียวกันทั้งนั้น และน้ำมูลก็ไ้้เป็นเส้นตรง น้ำมูลจะมีแถวๆ สตึก แถวๆ บุรีรัมย์ สุรินทร์เท่านั้นเอง น้ำมูลจะเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งคือ เป็นเส้นทางคมนาคม สมัยก่อนการจะมาอุบลนั้นก็ต้องมาทางน้ำไข่ใหม่ ผ่านพิมายมาอุบลฯ มาหยุดที่วารินฯ เนี่ย แล้วการเปลี่ยนแปลงอีสานเกิดขึ้นเมื่อทำทางรถไฟ จิบ

หายหนักเมื่อทำทางรถยนต์ เดียวนี้ น้ำมูลไม่มีอะไรเลยนอกจากชุดทราย ปนปี้หมดแล้ว ชาวบ้านจะเอาอะไรกิน

ที่น้ำชียังมีพันธุ์ปลาเยอะ เวลาปลาขึ้นจากน้ำโขงนั้นมันจะผ่านแก่งสะพือเข้าไปแม่น้ำชี โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นมันก็จะไปตามนั้น เปิดเขื่อนเมื่อไหร่ปลาแถวตลาดอุบลเยอะเลย แล้วถ้าปิดเขื่อนเมื่อไหร่ก็กินแต่ ปลา CP นี่คือตัวอย่าง แล้วคุณทำลายเขาหมดเพราะฉะนั้นเขื่อนบ้าง บ่อๆ ที่เกิดขึ้น อีสานทั้งหมดลุ่มน้ำโขงเลยกินแต่ปลากระซัง ไข่ปลากบก็หายไปไหนเลย แล้วมนุษย์มันอยู่ได้อย่างเดียวหรือ มันอยู่ด้วยสภาพแวดล้อม มีประเพณีอยู่ด้วยกัน นี่คือนี่ที่จะเกิดขึ้นเพราะ อย่างน้อยเราเริ่มขึ้นจากแลภายในอีสานของเรา ก่อน ในระบบของแม่น้ำสาขามูลชี ธรรมชาติของมันแล้ว จะพัฒนาอย่างไร แล้วขจัดสิ่งที่เป็นตัวทำลายออกไป แล้วไข่ปลากระซังมันไม่มีความหมายเลย แล้วอันตรายขนาดนี้ที่เกิดขึ้นก็เพราะนายทุน

เมืองโจว์ดัก (Chau Doc) ผมไปเมื่อเร็วๆ นี้ เมืองโจว์ดักที่เวียดนาม เวียดนามมันมีลำน้ำ ตอนปลายแม่น้ำโขง มันแยกออกตั้งหลายสาย แต่มีหลักอยู่ 2 สายคือ แม่น้ำสักกับแม่น้ำโขง แม่น้ำสักเมืองโจว์ดักทำกระซังเกือบ 800 แห่ง แพร่กันไปหมด บ้างก็นายทุนต่างชาติทำ เลี้ยงปลาสวยงาม แล้ววันดีคืนดีโรคระบาดก็เกิดขึ้นในท้องที่ ทำกระซังในที่สาธารณะอันนี้ต้องจัดการครับ อุบลฯ มีเยอะนะ คือมันทำลายสมบัติส่วนรวม และมันอันตรายตรงที่เชื้อโรคมันเข้าไปได้ อย่างที่อยู่เขาก็เคยเห็น หลายแห่งพัฒนาใหม่ เป็นแหล่งอภัยทานตามแม่น้ำชี แม่น้ำมูลหน้าวัดเป็นเขตอภัยทาน เลี้ยงปลา เป็นปลาธรรมชาติจะเกิดขึ้น หลายชนิดจะเกิดขึ้นมา แล้วก็นำออกไปจากวัด ชาวบ้านก็จะได้

ผมสังเกตที่อยู่ชามันเกิดขึ้นหลังจากเขตที่มีอภัยทานแล้วมีปลาเพิ่มมากขึ้น ผมก็อยากกินปลา ผมไปตามตลาด มีปลาเนื้ออ่อน ปลาขาว ปลาอะไรมากมายเหลือกินกันมาก แต่สมัยก่อนไม่มี อีสานเหมือนกัน เมื่อปีที่แล้วไปแถวๆ ฤดูพนม มันมีมูมมองหลายอย่าง ทุกอย่างยังใช้รวมกันอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านยังใช้ ยังแชร์ (Share) กันอยู่ บางที่จับได้แต่ปลาเข็ง ได้ตัวสองตัวก็ไปขายแล้ว เดียวนี้เขาพัฒนาแล้ว ตัวชาวบ้านเองยังกินปลา CP แล้วชาวบ้านแก ๆ มาโหยหาอดีตแล้วนะ แต่เราสามารถฟื้นได้ถ้าเราเข้าใจสิ่งเหล่านี้ะ ระบบการท่องเที่ยวสมัยใหม่มันจะง่าย

ผมพูดมานานแล้วนะ ก็จะถือโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ใครมีอะไร อาจารย์วิจารณ์ผมก็ได้ นะ ผมพูดพาดพิงไปถึงการเมืองด้วยนะเพราะมันไม่รู้จะทำยังไง เพราะมันพัวพันกัน คือมันเป็น เรื่องของท้องถิ่น คนมีความรู้ในเรื่องท้องถิ่นอาจแสดงความคิดเห็นได้ ว่าอะไรเกิดขึ้นเอาเป็นตัวอย่างในการเปรียบเทียบ ว่าใช้สิ่งที่มันเข้าไปการท่องเที่ยวแบบไม่ยั่งยืน มันทำลายความหลากหลายชีวภาพทางท้องถิ่นอย่างไร เราจะฟื้นท้องถิ่นได้อย่างไร ท่านคุณนะ ผมไปพื้นที่กทม.โดย

ใช้คำว่าตลาดท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงท้องถิ่นนั้นต้องมีการจัดองค์การข้างในเอง กลุ่มพ่อค้าข้างในก็เอาของในท้องถิ่นมาขายเสาร์-อาทิตย์ ในระบบเศรษฐกิจพอเพียง เขาไม่มีทุนทำเยอะเขาก็ทำน้อยๆ มาขายตามแผงลอย แล้วคนก็ไปซื้อ ไม่มีผลกระทบต่อสังคมอุตสาหกรรม

ท่านก็รู้ว่าสังคมอุตสาหกรรมขนาดนี้ มันไม่ผลิตอาหารเองแน่นอน ครอบครัวยุคเดียว บางทีเสียเวลาเป็นชั่วโมงทำ ซื้อเอาดีกว่า แล้วก็ไปซื้อสินค้าอุตสาหกรรมมาใช้ใหม่ แล้วอีสานนั้นมันมีอุตสาหกรรมเยอะเหลือเกิน เห็นไหมสะพานของพ่อแม่เอาไปขายมันไม่มีคุณภาพ แล้วถ้าเราไปซื้อของที่ตลาดนัดท้องถิ่น เอาไปใส่ในตู้เย็น 7 วัน อาทิตย์หน้ามาใหม่ได้ของที่อร่อยๆ ครอบครัวยุคแบบใหม่ๆ ขึ้นมาเยอะเลยครับ แต่ต้องทำแบบพอเพียงนะ หมายความว่าคุณต้องกระจายความหลากหลายทางชีวภาพไหนต่อท้องถิ่นไหน ทำแล้วก็ขายกันเอง อย่าให้มาแย่งกัน หลายแห่งมันแย่งกัน อย่างเช่นอัมพวา มันไปแย่งกันจน โอ้โฮ แบบโหด คือ มันต้องกระจายกันไป

การท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ อย่าไปเรื่องโบราณสถาน เรื่องอาหาร อาหารท้องถิ่นในรูปแบบของอาหารในท้องถิ่น แล้วก็เกิดคำถามว่าฤดูไหนจะกินอะไร แล้วก็กระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น แล้วคนที่เป็นเจ้าปัญญาในเรื่องของอาหารอย่างอีสานเนี่ย ทำปลาแดกเก่งที่สุดในโลกเลย คือไม่ใช่ตัวปลาแดกนะ แต่เป็นอาหารที่ทำด้วยปลาแดกนะ แล้วเขาก็จะเอาความรู้พื้นฐานของเขาถ่ายทอดให้ลูกเขา ก็อย่าทำตลาดละกันมันก็ทำแต่พอเพียง ไปทำบางทำบุญมัง

เดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยมีเวลาทำบุญ อุตสาหกรรมยับเลย ชีวิตเครียดอีกต่างหาก แล้วก็เป็นอย่างนี้ คือต้องคิดใหม่ คิดเริ่มนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาจากรู้อย่างที่เราสร้างด้วยกัน พัฒนาวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ รวมทั้งประเพณีด้วย ประเพณีหลายอย่างต้องฟื้นขึ้นมาอย่างเมืองบัวขัน เป็นภูโบราณ พอมีคนไปพูดมากชาวบ้านเกิดหวงแหน

แต่ก่อนอีสานเขาไม่มีผีบ้านผีตายอย่างเดียวนะ เขามีผีมเหศักดิ์นะครับ คือหลักเมือง คือผีเจ้านายเขาจะขึ้นมาดูแลบ้านแล้วก็ต้องระวังผีเรือนขณะที่ผีเรือนหายหมดแล้ว อย่างที่คุณควบคุมพฤติกรรมอะไรได้ก็ต้องพัฒนาขึ้นใหม่ ถึงฤดูกาลที่ท้องถิ่นจะทำพิธีอะไร ค่อยใช้ฤดูกาลนั้นท่องเที่ยว หมายถึงเอาความรู้มาใช้ ใครจะถาม เชิญครับ”

(ถาม): อยากจะเรียนถามว่ามุมมองว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ชุมชน อาจารย์มีมุมมองอะไรบ้าง และอีกอย่างอาจารย์มีมุมมองว่าปราชญ์ชาวบ้านต้องเป็นยังไงครับ

ศ. พิเศษ ศรีศักร: ในอดีตมันมีปราชญ์ทั้งหมดทุกอย่างท้องถิ่นเลย แต่เวลาที่เราไปไฮไลท์ (highlight) เฉพาะบางท้องถิ่น บางที่ข้ามถิ่น ผู้ใหญ่วิบูลย์ไปปักชำได้ ก็เลยกลายเป็นคุณภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนทุกแห่งเขามีดี คุณไปดูให้ดี เขารอดมาได้ยังไง เขาอยู่กันยังไง แล้วปัญญาท้องถิ่นไม่ได้โดนะ ไม่ one man show นะ เป็นกลุ่มนะครับเพราะฉะนั้นในท้องถิ่นจะมีองค์กรใน

ท้องถิ่น คนที่เป็นผู้นำทางทางศิลปกรรมคือพระสงฆ์ ซึ่งเป็นครูบา คุณต้องบวชด้วย แล้วต้องปฏิบัติตัวไม่ต่างพล้อย

อีสานมีพวกบ้าเยอะมากเลยนะ ด้านท้องถิ่นไหนมีที่เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ถัดไปคือผู้อาวโส คือพวกมีภูมิปัญญาหลากหลายไปสายความรู้ต่างๆ เรื่องเศรษฐกิจ ประเพณี คนที่ถนัดเรื่องพิธีกรรมก็เป็นกลุ่มของเขา แล้วผู้อาวโสก็เป็นขององค์กร ถัดไปคือผู้ใหญ่บ้านที่เลือกมา ครูไม่ใช่กระทรวงศึกษาธิการรับจ้างสอนหนังสือตามผัง ตามเมี่ยงไปตามถิ่นต่างๆ ครูของท้องถิ่นเขามีศักดิ์ศรีเข้าแทนพ่อแม่แทนแม่ได้เลย เขาไม่สอนแบบที่รับจ้างสอนกันทั่วไป แต่เขาเป็นตัวแทนเขาต้องรู้อะไรต่างๆท้องถิ่นเหล่านี้ นั่นแหละคือครู เวลาเข้าประชุมเขาก็จะประชุมในวัด ในกรอบของศีลธรรม ทำอะไรร่วมกัน เพราะฉะนั้นที่เกี่ยวกับการทำไร่นาเขาก็สอนกันมา สมัยก่อนใช้ควายใครสอน เวลานี้เราเห็นไหม เราพูดถึงต้องไปเลี้ยงควาย แทนการใช้รถ แต่ก่อนควายเขาไม่สอนมันทำนา มันไถนาไม่เป็นหรอก แต่ก่อนคนแก่เขาสอนให้เด็กๆ หมด เดียวนี้เขาไปใช้เทคโนโลยีหมด ภูมิปัญญาเราเขาก็ถูกลืม แล้วเวลามันหวนกลับไปไม่ได้ ต้องหันไปลากอวนแทนเพราะน้ำมันแพง ชาวบ้านเขาหันไปใช้เครื่องมือจับปลากลับมาเยอะเยอะเลย นี่คือภูมิปัญญาเขาเรียนรู้มาจากหมู่บ้านอื่น แต่คนในสังคมมีหลากหลาย ต่างกันในความถนัด

สังคมไทยมันใหญ่ มีการศึกษาไม่ใช่ว่าจะดีหรือแต่เป็นการถ่ายทอดกันเอง แล้วจะอยู่ด้วยกันเองในชุมชน มันไม่มีตัวปัจเจก สมมติว่าผมจน ในชุมชนจะไม่ยอมให้ผมจน แต่เราต้องขึ้นทะเบียน สมัยก่อนครอบครัวก็ไม่ยอมให้จน สังคมอิสลามไม่ยอม เงินเขาต้องสะอาด ที่เขาได้ขนาดต้องการพื้นที่ แต่เราถูกทำลายมาตั้งแต่ต้นแล้ว ให้อำนาจผู้ใหญ่บ้าน อบต.ที่จริงแล้วอำนาจทั้งหมดอยู่ที่ชุมชนมากกว่า เพราะชุมชนแต่ละพื้นที่มีองค์กรที่เป็นของตนเอง อาหารการกินเขารู้ตรงนี้ ไม่มีประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีไหนๆ เพราะฉะนั้นท่านต้องไปค้นหาว่า วิธีการนี้ท่านต้องค้นหาศัพท์เฉพาะท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นก็ต่างกันไปแต่มีการทำร่วมกัน

สมัยก่อนภูมิปัญญาชนเกิดขึ้นจากการปลูกฝังการศึกษาที่ปัจจุบันมองไม่ออก เพราะฉบับการปลูกฝังทางวัฒนธรรมท้องถิ่นต้องดูแลตนเองให้ได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน อย่างงานบั้งไฟ แต่ทุกวันมันก็เลอะเทอะไปหมดแล้ว ทางอีสานบั้งไฟเป็นการขอฝน สิ่งที่เหมาะสมกันคือ กองคืบสำหรับคนไทยถือตาเถน ถิ่นเป็นสัญลักษณ์ทางภูมิอากาศ โดยหางมันจะแดงเมื่อฝนจะมา และจะมีบางกลุ่มบูชาถ่านและทำพิธี แต่คนไทยนิสัยไม่ดีไปดูถูกเขาว่าเป็นเหี้ยหางแดง

คนเขมรเขาถือว่าพระพุทธรูปเจ้าครั้งหนึ่งเคยเป็นตะกวด เมื่อพระพุทธรูปศาสนาเข้ามา พิธีขอฝนก็มาซ้อนกับเดือนหกวิสาขะ บางแห่งของลาวจะแห่พระแก้วมรกตขอฝน เพราะสังคมที่แห้งแล้งนะเป็นอย่างไรที่เข้าใจ รหัสเดิมจะนำเอามาพัฒนาใหม่ พัฒนาก็อย่าไปพัฒนาหมด แต่คนสมัยก่อน

จะทำอะไรก็มีความหมาย มีประสิทธิภาพหลายแห่ง สิ่งที่ไม่มีความหมายก็เกิดขึ้นหลายแห่งเช่นกัน อย่างสิ่งที่ไม่มีความหมาย คนมักสร้างแต่รูปแบบ แต่ไม่มีความหมาย หลายแห่งในอีสานโยเยไปมา ผิดประเพณี ไม่ใช่แค่จินตนาการของสถาปนิก

นายคตศิลป์ อกอุ้น (ทองเที้ยวและกัฬางจังหวัดอุบลราชธานี): จากที่ได้ฟังอาจารย์ ท่านพูดถึงการจัดการทองเที้ยวอย่างยั่งยืนนั้นนะครับ ขออนุญาตแลกเปลี่ยนในเชิงที่ผมมาเป็น ตัวแทนของภาครัฐซึ่งท่านอาจารย์พูดถึงการจัดการทองเที้ยวที่ทำลาย ประสพการณ์และความรู้ของท่าน ผมเชื่อว่าหลายคนในห้องนี้ได้รับสิ่งที่แปลกใหม่ที่อาจารย์นำเสนอ โดยเฉพาะท้องถิ่นใน อีสาน ผมไม่แน่ใจว่าท่านเกิดที่อีสานรึเปล่าครับ แต่ท่านได้สะท้อนภาพความสำคัญของความเป็น อีสาน ซึ่งหลายคนก็คิดไม่แตกต่างจากผมว่าเราถูกคุกคามโดยวัฒนธรรมเมืองหลวงไป 200 – 300 ปีมานี้หลายสิ่งที่เป็นประโยชน์มันถูกกลืนโดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่อาจไม่ยอมรับวัฒนธรรมอีสาน

เผอิญว่าขณะที่กระทรวงการท่องเที่ยวและนโยบายของรัฐในเรื่องของการท่องเที่ยวก็มี 2 ลักษณะครับ 1. คือเอียวยาธุรกิจที่กำลังจะล้ม 2. คือฟื้นฟูเพื่อนำเงินเข้ามาซึ่งขณะนี้ภาคการ ส่งออก เศรษฐกิจโลกถูกกระทบกระเทือนรายได้จากการขายของของเราก็ตกลง รัฐบาลก็ยกการ ท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะนำเงินเข้ามาในประเทศ ในส่วนกระทรวงการท่องเที่ยวได้ประกาศ เขตการท่องเที่ยวไว้ 14 เขต ในภาคอีสานมี 4 เขต เขตทองเที้ยวไดโนเสาร์ ก็ตั้งแต่ชัยภูมิ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ไปถึงสุวรรณเขต เขตเรียบแม่น้ำโขงก็ตั้งแต่เลย หนองคายไล่มาจนถึงอุบลฯ เขตอารย ธรรมอีสาน โคราซ – อุบล เขตมหัศจรรย์บน อุบล สกล อุดร เผอิญที่ผมทำแผนอยู่ เลยอยากขอ คำแนะนำจากท่านอาจารย์ว่า เมื่อมองความยั่งยืนเข้ากับเพื่อให้กลมกลืน อาจารย์ช่วยชี้แนวทาง นิดหนึ่งครับ

ศ. พิเศษ ศรีศักร: นี่เป็นนโยบายแบบ top down นะครับผมไม่เห็นด้วยกับการแบ่งเขต แต่ว่าเรากำลังพูดถึงการใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรม ไม่ใช่พื้นที่ที่คุณจะดีไซน์ (decide) ออกมา เป็น พื้นที่ธรรมชาติของเรา สิ่งที่ผมศึกษาอยู่ ผมพูดถึงภูมิวัฒนธรรม สมมติคุณมองในเขตลุ่มน้ำโขงเนี่ย มองจากผาแต้มลงมา คือเชื่อมั่นไม่ใช่ธรรมชาติ ส่วนถ้าเราจะตั้งขึ้นมาคนเขาไม่รู้จัก แต่รู้จักใน ลักษณะที่มันกว้างมาก ตรงนี้เป็น ภู แม่น้ำ เรียกอะไรต่างๆ เขาจะแชร์กันในท้องถิ่น พื้นที่แต่ละแห่ง มันจะมองของมัน และพื้นที่บางแห่งมักจะทำให้เกิดเมืองใหญ่ๆขึ้นมา แต่สิ่งเหล่านี้คนในพื้นที่จะรู้ หมด เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวพอออกไปปีบ เขาจะรู้แล้วก็อธิบายความเป็นมาของมันได้

แต่ถ้าคุณมากำหนดแบบเขต มันจินตนาการแห้งแล้งมากเลย แล้วคนนั้นจะอยู่ในพื้นที่ที่ เป็นนิเวศแบบนั้น คนในชุมชนอาจต่างกันชาติพันธุ์ แล้วก็สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ เหมือนกัน เขาจะแบ่งว่าเขตไหนเป็นที่อยู่อาศัยของพวกเขา เขตไหนเป็นของสาธารณะละเมิดไม่ได้

แล้วมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองอยู่ มันเกิดจารีตอะไรต่างๆ นั่นคือนิเวศน์วัฒนธรรม นั่นคือท้องถิ่น ถัดไปคือท้องถิ่นเป็นชุมชนทางจินตนาการ เช่นเมืองอุบล คนอุบลมีตั้งหลายชาติพันธุ์ ในนิเวศน์วัฒนธรรม คุณจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อคน มันออกเป็นกรอยู่ร่วมกัน การทำประเพณีร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณี 12 เดือน

เพราะฉะนั้นการมอง ต้องมองแบบเป็นถิ่น และแต่ละถิ่นก็คือความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม อันนี้ผมไม่เห็นด้วยกับการแบ่งเขตต่างๆ โครงสร้างการออกแบบมานี้ คุณเป็นเจ้าของหน้าที่ระดับกลางก็ต้องปฏิบัติตามนโยบายของเขา คือ ททท. เจ้าของที่ของ ททท. การบริหารในระดับสูงขึ้นไปก็เพื่อรายได้เท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นความสำเร็จของภาครัฐที่จะไปจัดการกับภาคประชาชน มันล้มเหลว แล้วยิ่งเข้ามาเพื่อทำลายธรรมชาติและคน คือประชาชนต้องมีการในการต่อรองกับภาครัฐแต่ไม่ใช่ความขัดแย้ง ถ้าคุณได้เงินทุนมา คุณต้องกระจายให้เท่าๆ กัน และก็แล้วแต่ว่าเขาจะเอาไปใช้ยังไง OK ใหม่

พิธีกร: แล้วถ้าไม่มีท่านไหนสนใจที่จะถามเพิ่มเติมแล้วนะคะ ดิฉันก็ต้องขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์พิเศษศรีศักร วัลลิโภดม ที่ปรึกษามูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ เป็นอย่างสูงค่ะ

2. ประเด็นจากการนำเสนอบทความวิจัยหรือบทความวิชาการในห้องประชุม โดยประกอบด้วยผลงานของนักวิจัย นักวิชาการและนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตามประเด็นต่างๆ ได้แก่

2.1 การท่องเที่ยวกับความสัมพันธ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยประกอบด้วยการนำเสนอในเรื่อง “การท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่และโลกาภิวัตน์กับความอยู่รอดของมรดกทางสถาปัตยกรรมในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นำเสนอโดย สุวภัทร ศรีทองแสง

2.2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบ ประกอบด้วยการนำเสนอในเรื่อง

2.2.1 ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพฤติกรรมกรมาเที่ยวในตลาดน้ำเขตเมืองหลวงภาคกลางของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา: ตลาดน้ำตลิ่งชัน นำเสนอโดยนางสาวเบญจวรรณ อุซุงศ์อมร

2.2.2 บทบาทของเรือนไทยและพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในการสืบสานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในสองหมู่บ้านไทลื้อ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน นำเสนอโดย สมใจ ดำรงสกุล

2.2.3 ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน: เอกลักษณ์ คุณค่า และสินค้าวัฒนธรรม นำเสนอโดย ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ

2.2.4 ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
ในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช นำเสนอโดย อรอนงค์ ฉะยบแหลม

2.2.5 Tourists' Perceptions of Two Sandy Beaches in Malta นำเสนอโดย
Nicolas Zarb

2.2.6 ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม นำเสนอโดย ไพโรจน์ โกสุมขจร
เกียรติ

2.2.7 การวางแผนพัฒนาสุนทรีภาพทางสายตาของสภาพแวดล้อมเมืองต่อองค์
พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม นำเสนอโดย นกมล ตั้งสกุลและคณะ

2.2.8 แนวทางการพัฒนาหอไตรหนองซูล อำเภอตระการพืชผล จังหวัด
อุบลราชธานีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นำเสนอโดย นนารถน์ กวีนิฏยานนท์

2.3 ธุรกิจในการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วยการนำเสนอในเรื่อง

2.3.1 การศึกษารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์และ
หมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย นำเสนอโดย ธวัชชัย แพ่งพินิจ

2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจที่พักกับชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่
ยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
นำเสนอโดย กุลปียา ทีฆนันทน์และคณะ

2.3.3 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว
ในจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น นำเสนอโดย วาริชต์ มัธยมบุรุษ

2.4 นวัตกรรมทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วยการนำเสนอในเรื่อง

2.4.1 การพัฒนาศักยภาพการถ่ายภาพเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น
นำเสนอโดย รณภพ เตชะวงศ์

2.4.2 การศึกษารูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม นำเสนอโดย เกษม อมันตกุล

3. ประเด็นจากการเสวนาทางวิชาการ โดยเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการ
ท่องเที่ยวจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในระดับปราชญ์ชาวบ้านและนักธุรกิจ เพื่อถอดเป็น
บทเรียนและแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป ในหัวข้อต่างๆได้แก่

วันที่ 2 ของการสัมมนาทางวิชาการ การท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เราจะทำอย่างไรที่จะทำให้ลักษณะการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกำหนดการในวันนี้เริ่มแรกในช่วงเช้าจะมีการเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับวิชาการ สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวที่มีต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการสร้างรายได้ของจังหวัดอุบลราชธานี ที่ห้องประชุมศรีเมืองใหม่และตอนสายก็จะแยกออกเป็นสองประเด็นย่อย คือ

ประเด็นแรก ศักยภาพในการถ่ายภาพเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นนำเสนอโดยคุณรณภพ เตชะวงศ์ เรื่องที่สองคือการศึกษารูปแบบของศิลปกรรมภาคอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม นำเสนอโดยคุณเกษม อมันตกุล โดยมีท่านอาจารย์ดร.ธงชัย สวัสดิสาร คณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการมหาวิทยาลัยนครพนม เป็นผู้วิพากษ์บทความ ส่วนอีกห้องคือห้องประชุมวารินชำราบ จะพูดถึงมิติของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบของการท่องเที่ยว สามเรื่องด้วยกันเรื่องแรกนำเสนอโดยไพโรจน์ โกสุมขจรเกียรติ ในหัวข้อเรื่องต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม เรื่องที่สองการวางแผนพัฒนาสุนทรียภาพทางสายตาของสภาพแวดล้อมของเมืองต่อองค์พระธาตุพนมจังหวัดนครพนม นำเสนอโดยคุณนพดล ตั้งสกุลและคณะ เรื่องสุดท้ายคือเรื่องแนวทางการพัฒนาหอไตรหนองขุหลุ อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี นำเสนอโดยคุณนภาพรรัตน์ กวินัญญานนท์ วิพากษ์บทความโดยรองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ยงวานิช คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ในตอนบ่ายเสวนาบทความหัวข้อสองกระแสการท่องเที่ยวไทยซึ่งเป็นลักษณะสะท้อนจากนักวิชาการ ชาวบ้าน และนักธุรกิจที่อยู่ในแวดวงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด

การเสวนาทางวิชาการ สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวที่มีต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการสร้างรายได้ของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีผู้ร่วมเสวนาดังนี้

ท่าน ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้อำนวยการสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
 ดร. บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
 อาจารย์รัฐา จันทวารา อาจารย์ในสังกัดวิชาโปรแกรมการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

โดยมีผู้ดำเนินรายการคือ อาจารย์จีณัฐชะญา จีปณัฐิกานจน์ การเสวนาในวันนี้จะพูดถึงเกี่ยวกับงานวิจัยของอาจารย์ทั้งสองท่านคือดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข และอาจารย์รัฐา จันทวารา

เริ่มแรกจะแนะนำประวัติของบุคคลทั้งสามดังนี้ ท่านแรกท่าน ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้อำนวยการสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว ภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ผลงานทางวิชาการ คือ

เป็นผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่น หอการค้าจังหวัด ผู้นำชุมชนกับกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จังหวัดราชบุรีในพ.ศ.2547

ดร.บุญยสฤทธิ อเนกสุข รักษาการแทนหัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี ส่วนงานวิจัยที่อาจารย์ทำให้มีการประเมินและติดตามผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ฉบับปรับปรุงปี 2544 และ 2549 และยังมีงานวิจัย เรื่องพลวัตและประเพณีบุญก่าฟ้าของชาติพันธุ์พวนในบริบทการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2550 และยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพ มูลค่าและคุณค่าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่อการสร้าง รายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งทาง สกว.ให้การสนับสนุน

อาจารย์รฐา จันทวารา อาจารย์ในสังกัดวิชาโปรแกรมการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยราช ภัฏอุบลราชธานี กำลังทำวิจัยในเรื่องแนวทางการยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่า และมูลค่าแก่จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี สกว.สนับสนุน

คำถามแรกท่าน ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง มีความสนใจพิเศษอะไรในด้านการท่องเที่ยว

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง: ถ้าหากดูดีๆ การสนับสนุนทางการวิจัยของ สกว. ส่วนใหญ่จะเน้น ไปที่ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในประเทศไทย เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นศาสตร์บูรณาการ เพราะฉะนั้น บางทีสกว. จะให้ทุนวิจัย ต้องสนใจทุกๆด้าน อย่างถ้าเราดูคำตอบที่ว่า จะทำอย่างไรที่จะ ทำให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสู่ความยั่งยืนได้ก็คงไม่พ้น ประเด็นเรื่องการจัดการ การท่องเที่ยวในส่วนของความเป็นเจ้าบ้าน ตัวชุมชนเองต้องดูแลทรัพยากรของชุมชนให้ดี ต้องทะนุบำรุง ให้ดี และหลังจากนั้นต้องนำเสนอสิ่งที่ตัวเองมี ไปสู่นักท่องเที่ยว ถือเป็นกลไกสำคัญและต้องจัดทั้ง สองให้สมดุลกัน ในขณะเดียวกัน สกว. ก็คงจะมุ่งเน้นการสร้างกลไกจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยที่ สกว. ก็เชื่อว่าถ้าการท่องเที่ยววางอยู่บนพื้นฐานที่ดี มีการตลาดที่เหมาะสม ใน ขณะเดียวกันมีการจัดการกลไกการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งก็จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน สรุป คือ เน้นในเรื่อง การจัดการทรัพยากร ถ้าชุมชนมีดีอยู่แล้วก็ต้องนำเสนอออกมาให้ดี

อ.รฐา จันทวารา: มีมุมมองความสนใจในเรื่องการพัฒนาทางด้านบุคลากร เนื่องจาก บุคลากรมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไปได้

ดร.บุญยสฤทธิ อเนกสุข งานชิ้นนี้เกิดขึ้นมาจากการตั้งคำถามกับคนในว่าเมื่อพูดถึง นักท่องเที่ยวแล้วโจทย์แรกที่จะคิดเลยจะคิดว่าเราจะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวเข้ามา และจะ ประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งใหม่ๆเข้ามา นั่นคือเราโฟกัสที่ตัวของนักท่องเที่ยว แต่สิ่งที่เราควรคำนึงเป็น อย่างยิ่งเหมือนที่ท่านดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง พูด แล้วคนไหนล่ะ ในฐานะโฮสหรือเจ้าของแหล่ง ท่องเที่ยว โฮสในที่นี้คืออะไรบ้าง แรงงาน คนในจังหวัดอุบลราชธานี ว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว

จะทำให้ชีวิตเขาดีขึ้นมั้ย คนในชุมชนดีขึ้นไหม ตั้งแรงงานอยู่มัย ศักยภาพตรงนี้ของคนในเราจะพัฒนาอย่างไรบ้างที่จะยกระดับชีวิตของคนใน เราไม่ได้สนใจว่านักท่องเที่ยวมาเที่ยวเท่าไร แต่เราสนใจว่าการท่องเที่ยวมันทำให้คนในดีขึ้นยังงัย ที่ไม่ใช่แค่ประเด็น

ที่มาที่ไปของงานวิจัย ของอาจารย์ รฐา จันทวรา หัวข้อแนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของจังหวัดอุบลราชธานี โฟกัสไปที่แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวเยอะแต่ทำไมไม่ดังเท่าที่ควร

ท่าน ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง กล่าวว่่า ที่มาของงานวิจัยทั้ง 2 โครงการของราชภัฏและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งแต่ก่อนทุนของ สกว.ที่ให้มา จะกระจายไปทั่วประเทศ แต่เมื่อมาส่งเคราะห์งานแล้ว งานไม่สามารถไปใช้ประโยชน์ได้ ก็เลยหันมาทำในรูปแบบของชุดโครงการ แต่ล่าสุดทางสกว.ได้ทำแบบ Area Base ซึ่งหมายถึงใน พื้นที่ที่เราพยายามจะสร้าง research output ที่สามารถนำไปสร้างประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ได้ ในขณะเดียวกันก็พยายามสร้างกลไกการจัดการในพื้นที่ โดยสนับสนุนให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่อุบลก็เป็นสถานที่หนึ่งที่ สกว. เห็นว่ามีความพร้อม และมีความสำคัญ

โจทย์ที่เราเริ่มต้นทำในอุบลราชธานีมีความเป็นมาอย่างไร ในปกติเรามองการท่องเที่ยวจะมองเป็น 2 มิติ ที่คนมองส่วนใหญ่จะมองว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจ คนในเมืองไทยส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นเครื่องมือสร้างเงินโดยตรง ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้นๆ หรือ ในอีกมิติหนึ่ง มองการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งที่ไม่ใช่เครื่องมือในการสร้างเงิน ที่ไม่ได้หวังรายราย แต่ทำให้คนเข้มแข็ง โดยในจังหวัดอุบลราชธานี ทางสกว. มองว่าจะทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจังหวัด ซึ่ง สกว.ได้ไปค้นข้อมูลต่างๆ และพบว่า ที่จังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่เป็นเด็ก ผู้สูงอายุ เมื่อเทียบสัดส่วนของวัยหนุ่มสาวที่จะสามารถพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี และได้พบว่าการเคลื่อนไหวแรงงานออกไปมากขึ้น คือคนที่พัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีมีน้อย สกว.เลยคิดว่าจะใช้ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จะสร้างงานให้คนในจังหวัดมากขึ้นได้อย่างไร ย้อนกลับไปจังหวัดอุบลราชธานี ปริมาณการท่องเที่ยวมากขึ้นก็จริง แต่พอเราไปเช็คการพักเฉลี่ย แล้วพบว่า การพักลดลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าต่อไปถ้าเราไม่พัฒนาอุตสาหกรรมที่พักของการท่องเที่ยว ในอนาคตจะเกิดปัญหาแน่นอน

ดังนั้นทางสกว. จึงเกิดคำถามหลักที่ว่าแล้วจังหวัดที่มีอำนาจในการบริหารจัดการหลักจะมีลงทุนในการท่องเที่ยวใน Sector ไหนดีที่สุดที่สามารถสร้างงานได้มากที่สุด ก็จะเป็นที่มาของงานและsector ไหนที่สามารถสร้างเงินได้ดีที่สุด โดยมีการนำเศรษฐศาสตร์เข้าไป forecast แต่ไม่ได้มองเห็นทางมูลค่าอย่างเดียว เราต้องการให้นักท่องเที่ยวมองเห็นคุณค่าที่ทางจังหวัดมี

โดยปัญหาการท่องเที่ยวของอุบล จะมีปัญหาทางด้านภูมิศาสตร์ เช่น เส้นทางเดินทาง การท่องเที่ยว และ แหล่งท่องเที่ยวมันกระจายตัว สุดท้าย ปัญหาด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ดังนั้นปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มา ของงานวิจัยทั้ง 2 โครงการ โดยของ ดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข จะเน้นไปที่รายได้ และของ อ.รฐา จันทวรา จะเน้นไปที่ สิ่งที่มีทำอย่างไรให้ดีขึ้น

อ. รฐา จันทวรา แนวทางการยกระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโครงการนี้ได้ทำงานเป็นทีม 10 คน เป็นโครงการที่ต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว จากเรื่องของ จีไอเอส แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานีได้ทำไว้ โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพียง 10 แหล่ง ที่นักท่องเที่ยวนิยมไป และได้เช็คข้อมูลว่าจริงไหม และได้ทำแบบสอบถามไปถามธุรกิจการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการเที่ยว ว่า 10 แหล่งที่เราได้คัดเลือกมาซึ่งได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม แก่งตะนะ ภูจองนายอย แม่น้ำสองสี แก่งสะพือ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ วัดหนองป่าพง ช่องเม็ก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เขื่อนสิรินธร เมื่อศึกษาเสร็จแล้วจะทำการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 พวกคือ พวกที่มาครั้งแรก และพวกที่เดินทางมาซ้ำ โดยจะศึกษาความสนใจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และความสนใจโดยรวม และให้เอาแหล่งท่องเที่ยวมาจัดศักยภาพ โดยใช้ BCG และ value chain เป็นกลยุทธ์ในการวิเคราะห์ จากนั้นก็เอาข้อมูลที่ได้ไปลงพื้นที่ในการจัดทำเรื่องราว เพื่อหาประเด็นสร้างรายได้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเหล่านั้น จากนั้น ก็ได้ไปสัมภาษณ์จากปากชาวบ้าน ที่อาศัยในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แหล่ง ส่วนใหญ่เราจะโฟกัสไปที่ 10 แหล่งที่เราเลือก แต่สถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง เราก็จะไปดูบ้างเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราว และลงลึกไปที่ส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีปัญหาอย่างไร พอใจหรือไม่พอใจ ข้อจำกัดและเงื่อนไขอะไรบ้าง

ส่วนของ ดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข มีแนวคิดที่แตกต่างจากอาจารย์รฐา จันทวรา โดยงานของ อ. รฐา จะเน้นไปที่ภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนงานของดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข จะเน้นไปที่ผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยว ว่ามีอะไรบ้าง อันไหนที่มันจะสร้างรายได้ให้กับคน คนที่ที่นี้ก็คือ ไม่ว่าจะเป็น ชาวบ้าน นักธุรกิจ และผลิตภัณฑ์ไหนที่มันสร้างรายได้น้อยที่สุดแล้วจะทำไมให้มันเพิ่มขึ้น และเป็นข้อเสนอแนะทางนโยบายให้กับจังหวัด เมื่อ ดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข ได้รับโจทย์จากทาง สกว.มา สิ่งแรกที่ต้องคิดเลย คือว่า แหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถมาคิดถึงแต่มูลค่าได้เพียงอย่างเดียวแต่ต้องมาคิดถึงคุณค่า ความสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว และความเป็นมนุษย์ และต้องหันมามองทางด้าน เศรษฐศาสตร์ โดยได้รับความร่วมมือ จากคณะบริหาร และศิลปประยุกต์และการออกแบบ ซึ่งทางด้านคณะศิลปศาสตร์จะเน้นทางด้านคุณภาพ จึงมีการ Focus Group หรือ การระดมความคิด ภาคส่วนหรือภาคีในการท่องเที่ยว สัมภาษณ์ สังเกต ที่เขาบอกว่าทำรายได้ ทำ

ได้จริงๆนัย ร้านขายของที่ระลึกเต็มไปหมดแต่ไม่มีคนซื้อ แต่ก็ยังบอกว่าขายของที่ระลึก แต่ไม่มีคนซื้อแล้วจะมีร้านไปเพื่ออะไรจากการสังเกตการณ์ ทั้งนักท่องเที่ยว ภาคี ธุรกิจการท่องเที่ยวในอุบล ข้าราชการ คนเล็กคนน้อยในอุบลเราต้องมานั่งโฟกัสอีกที รวมถึง การกระจายรายได้ของอุบลมันกระจุกอยู่ที่กลุ่มคนใดคนหนึ่งหรือเปล่า เพราะฉะนั้นเรามีทั้ง มิติ ทั้งบริหารศาสตร์และศิลปประยุกต์จะมองในเรื่องของฝาก ของที่ระลึกว่าจะพัฒนาคุณภาพ ศักยภาพของที่ระลึกในอุบลได้อย่างไร ซึ่งจะสังเกตได้จากการออกร้านในเทศกาล ซึ่งจะพยายามวิจัย ซึ่งจะทำให้เรากลับมานั่งคิดว่า เออหะเมื่อเราได้เพื่อนวิจัย ผลิตรักที่อุบลมีอะไรบ้าง ทีมวิจัยมานั่งถกเถียงกัน และได้ข้อสรุปว่า ผลิตรักทางการท่องเที่ยวของอุบลมี 7 อย่าง 1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. การท่องเที่ยวทางศาสนา 3. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 4. การท่องเที่ยวทางเกษตร 5. การท่องเที่ยวจัดกิจกรรมพิเศษ 6. การประชุมสัมมนา 7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล กิจกรรมท่องเที่ยวหลักๆ มีเท่านี้ แล้วปัญหาที่จะตามมาคือในแต่ละผลิตรักจะมี เศรษฐกิจในการเก็บข้อมูลอย่างไร เช่น เชิงนิเวศในอุบลมีมหาศาลแล้วเราจะ แล้วเราจะทำอย่างไรในการเก็บข้อมูล

คำถาม แล้วกับที่ผ่านมา แรงงานเขาไปไหน แล้วที่เขาไม่อยู่กับเรา แสดงว่า Section ไหนที่สร้างรายได้น้อย ทั้งๆที่เราสามารถผลิตบุคลากรทางการท่องเที่ยวได้เยอะ แต่กลับไปที่ยื่นหมดปัญหามันอยู่ที่ไหน

ดร. บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข ตอบ ตัวอย่าง คือ เมื่อนักศึกษาจบจากมหาวิทยาลัยอุบลไป จะทำงานอยู่อุบลปี หรือ สองปี แล้วย้ายไป ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาเดียวกันกับราชภัฏ ผมเลยถามเขาว่า ลาออกไปทำไม เขาบอกว่า เป็นไกด์อยู่อุบลได้วันละ 800 แต่ทำอยู่กรุงเทพ ได้วันละ 1,200 บาท นี่ คือ ตัวอย่างง่ายๆที่เห็นว่า ทำไมบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่อุบล ถึงไม่อยากทำงานที่อุบล เป็นเพราะว่าแหล่งท่องเที่ยว ต่างๆมันเป็นไปตามฤดูกาลรีเปลา ด้วยส่วนหนึ่งครับ ถ้าเราได้บริหารจัดการดีๆ เหมือนกับงานอ.รฐา ที่พูดไว้ ก็สามารถตอบในลักษณะนี้ได้งานสอดคล้องกัน ซึ่งฝ่ายหนึ่งจะดูในเรื่องของธรรมชาติ แต่ของ อีกฝ่ายจะดูในเรื่องของการพัฒนารายได้

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง กล่าวสรุปในส่วนของ ดร.บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข เป้าหมายหลัก ในแต่ละSector ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันไหนที่มันสร้างรายได้มากที่สุด และ อันไหนต้องการคนมากที่สุด ดร. บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข จะไปดูว่า เช่นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางศาสนา การท่องเที่ยวทางเกษตร การท่องเที่ยวจัดกิจกรรมพิเศษ. การประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล อันไหนใน 7 ตัวนี้ต้องการคนมากที่สุด และมีศักยภาพมากที่สุด มีส่วนที่เป็นธุรกิจ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว อันไหนมีศักยภาพมากที่สุด อันไหนมีโอกาสในการสร้างเงินมากที่สุด อันไหนต้องการคนมากที่สุด พอ

อาจารย์ทราบแล้วว่า อันไหน ต้องการการคนมากที่สุด แล้ว อาจารย์ ก็ใช้ค่า MEI ซึ่งเป็นสูตรทาง เศรษฐศาสตร์เพื่อไปหาผลตอบแทนต่อการลงทุน ว่าอันไหนมันคุ้มทุนเรามากที่สุด

แล้วอาจารย์ ก็จะนำมาวิเคราะห์ด้วย ทฤษฎี ของ Diamond model ก็จะบอกเลยว่า จังหวัดจะลงทุนตัวนี้มันสร้างเงินเยอะนะ ในขณะที่เดียวกันจังหวัดก็ต้องการคนเยอะจังหวัดก็ควรจะ ลงทุนในสิ่งนั้น เรารู้วิธีสร้างมูลค่า หลังจากนั้นเราจะหาวิธีสร้าง คุณค่า อย่างไรในส่วนนี้เป็น ของ ดร. บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข ของอาจารย์ โอ มีแหล่งท่องเที่ยวเยอะ แต่คนไม่นิยมท่องเที่ยว เพราะมัน อยู่ห่างกัน ดังนั้นทาง สกว. บอกว่า ต้องสร้างเรื่องราวให้กับแหล่ง คุณภาพของแหล่ง ตอนแรก บอกทำทั้งจังหวัดไหม้ย คงไม่ไหว จั๊นเริ่มต้นจากสิ่งที่คิดก่อนแล้วกันสิบแหล่ง แล้วไปดูแต่ละ แหล่งมันอยู่ใกล้กัน แล้วจะทำยังไงจะให้ช่วงเดินมาจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งไม่น่าเบื่อ ก็เลยต้อง ไปดูการสร้างเรื่องราว คือเอาสิ่งที่มีมาสร้างเป็นเรื่องราว แล้วบอกต่อ ระหว่างที่เขายู่บนรถจาก จุดหนึ่งไปจุดหนึ่ง หลังจากนั้นพอรู้ 10 แหล่งแล้วก็พยายามสร้างเส้นทางเชื่อมโยง

ของอาจารย์รูฐา เพราะฉะนั้นมันเป็นเหมือนงานที่คิดอยู่ข้างหน้าหนึ่งโครงการเหมือนงานที่ ทำอยู่สถานการณ์ปัจจุบัน ที่แน่ๆ เราเน้นที่รายได้ ว่าจุดไหนที่สร้างเงิน จุดไหนที่ดึงแรงงานเยอะ เรามองมัยว่าจุดไหนที่จะพัฒนาสามารถ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะพัฒนาเพิ่ม มากขึ้น ดร. เทิดชาย ตอบว่า เนื่องจากว่าผลงานวิจัยยังไม่เสร็จสิ้น อยู่ในช่วง Progress report ถ้า ทุกท่านฟังดีงานวิจัยมันล่าช้า 4-5 เดือน มันยังไม่ progress เลยเท่าที่ควร มีเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บข้อมูลเป็น สิบๆ ชุดและมูลค่า โครงการเองก็อยู่ในระดับหนึ่งที่ทางสกว. ก็ ค่อนข้างลงทุน ตอนนี้อาจจะมีปัญหาทางด้านการเก็บข้อมูล เพราะฉะนั้นก็ต้องรอผล ซึ่งงานชิ้นนี้ ตัวไหนที่น่าลงทุน ถ้าตอบตอนนี้มันมีอยู่ 7 ตัวที่ดร. บุญยสฤษฎ์ ศึกษา เช่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางศาสนา การท่องเที่ยวทางเกษตร การท่องเที่ยวจัดกิจกรรม พิเศษ.การประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล ตอนนี้ทางผู้ว่าสนใจการท่องเที่ยวทาง ศาสนา แต่ทางสกว.บอก รอผลการวิจัย เพราะถ้าเราไปลงทุนกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งมัน sensitive เนื่องจากประเทศไทยก็เป็นประเทศที่นับถือพุทธศาสนา ถ้าดูจากนโยบายทาง ททท.เอง จะเน้นที่เป็นท่องเที่ยว ชิง ดับ ทัวร์ เทียวๆไป ดังนั้นมันก็จะเกิดคำถามว่า วัดควรเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวหรือไม่ รัฐบาลและ ททท. ให้ความเห็นว่า การท่องเที่ยวทางศาสนาเนี่ย ควรจะเน้น การ ทำสมาธิ แต่ทางจังหวัดบอกว่าควรจะทำ 9 วัด ทางเราคิดว่ามันอาจจะเกิดปัญหากับวัดต่างๆ แต่ที่นี้เรามันสามารถจะทราบได้เลยว่าตัวไหนจะสร้างเงิน แต่การท่องเที่ยวเชิงศาสนาก็น่าจับตา มอง คือ เวลาคิดถึงการท่องเที่ยวจะนึกถึงเงิน แต่ที่จริง มันจะสร้างได้เท่าไร ได้เงินมาเยอะก็จริง

แต่ก็ต้องเอาเงินไปจ่ายค่าบำบัดน้ำเสีย ค่าเชิงพาณิชย์ หักลบหนี้กัน อาจจะขาดทุน ต้องมองหลายด้าน

คำถาม อยากจะให้เล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในงานวิจัยมีอะไรบ้าง

เริ่มจาก อ. รฐา ตอนนี้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในแบบสอบถาม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติทั้งที่มาครั้งแรกและมาซ้ำ ประมวลผล วิเคราะห์ ที่คาดว่าจะลงพื้นที่ในส่วนของ 10 แหล่ง 100ชุด รวมทั้งการสร้างเรื่องราว ไฟล์ไปที่ group และสร้างมูลค่า หลังจากนั้นแล้วเราก็จะไปจบที่เวทีชาวบ้าน สุดท้ายอยากจะเอาผลไปลงพื้นที่ อีก 10แหล่ง ว่า ทางชุมชน จะมีข้อเสนอแนะอย่างไร ในการสร้างรายได้ มูลค่าของชุมชนเขาเอง และจะดึงคนยังง ในส่วนของข้อมูลที่ได้ครั้งแรก เพศหญิงมักจะมาเที่ยวมากกว่า เพศชาย อายุระหว่าง 15-25 ปี

ย้อนกลับมาที่ ดร. บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข พูดถึงผลิตภัณฑ์ 7 ชนิด เราจะเลือก เคสโนศึกษา เราจะ rang แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลิตภัณฑ์ในการศึกษาอะไรบ้าง เราก็จะ rang สาม พันโบก ผาแต้ม แก่งตะนะ และการท่องเที่ยวเองศาสนา หลักการ rang คือ ไม่ได้กระจุกตัวอยู่ใน อ. เมืองอุบลเท่านั้น คำตอบคือ เราจะเน้น ทุกๆอำเภอ เนื่องจากที่ฟังดูแหล่งท่องเที่ยวในผลิตภัณฑ์ มันมีมากมาย มันไม่ได้อยู่ในอ.เมือง และอ.วาริน ต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ในแต่ละเคสแหล่ง อยู่ไกล ถึงแม้เราจะจัดเส้นทางในการเก็บข้อมูลมันทำให้ล่าช้า อุปสรรคที่2 ความรู้ในทาง เศรษฐศาสตร์คิดว่าจะได้ค่า MEI มันใช้ตัวแปรหลายตัวมาก ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ทำให้เกิดแบบสอบถาม แบบสอบถามหนึ่งชุด มี 12หน้า นักท่องเที่ยวไม่มีความอดทนในการตอบคำถาม เนื่องจากเขามีเวลาท่องเที่ยวที่จำกัด จะให้เราลดคำถามลงก็ไม่ได้

ปัญหาสุดท้าย ที่ร้านอาหารนักท่องเที่ยวเกรงใจ และได้้นำแบบสอบถามไปด้วย หลังจากนั้นได้ขอเบอร์โทรตามแล้วก็ไม่รับสาย หายไปเลย และอุบลก็มีปัญหาอีกอย่างหนึ่ง เราต้องการรู้ว่าฝรั่งกับคนไทยแตกต่างกันอย่างไร ใช้ค่าใช้จ่ายอย่างไร กรณีชาวต่างชาติมี 2แบบ คือ ไม่สนใจฉันมาเที่ยวของฉัน และอีกแบบ ไม่สนใจและไม่มาอีกเลย อย่างเช่นที่แก่งสะพือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเที่ยวแล้วเห็น มีการปฏิเสธกินอาหาร พอเสร็จก็ลุกขึ้นสะบัดเสื้อ พอฝรั่งเห็นรับไม่ได้ สะท้อนให้เห็นคุณค่าได้ว่า การที่ฝรั่งไม่มาเที่ยวเกิดจากอะไร อีกอย่างหนึ่งเราคาดหวังว่า นักท่องเที่ยวจะมาค้างคืน แต่ คนที่มาเที่ยวจะอยู่พื้นที่ใกล้เคียง เช่น สุรินทร์ ยโสธร ค่าใช้จ่ายต่อคืนต่อหัว มันก็ตอบไม่ได้ ทำให้ error หรืออีกปัญหาหนึ่งการท่องเที่ยวตามฤดูกาลก็สำคัญ เช่น คาดหวังว่าเราจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุบล ปรากฏว่ากิจกรรมจะกระจุกตัวอยู่ที่เดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน ซึ่งโรงแรมจะเต็ม เป็นพัก ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ ซึ่งทางเราก็ได้เก็บข้อมูลไว้บ้างแล้ว ขอยกตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การที่เราเลือกเคสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำรายได้ได้มากที่สุดตามข้อมูล แต่ขออย่าว่าเป็น ข้อมูลส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถอ้างอิงได้ ณ ปัจจุบันนี้ที่เราเก็บนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยแล้วในด้านการคมนาคมประมาณ 55,000 กว่าบาท ค่าใช้จ่ายด้านที่พักประมาณ 40,000 กว่าบาท ซึ่งค่อนข้างสูง แต่ค่าใช้จ่ายที่สูงก็มีจุดที่น่าสนใจเหมือนกัน ตรงที่ ความพึงพอใจในแต่ละเรื่องต่อเชิงนิเวศค่อนข้างน้อย ถึงน้อยที่สุด เช่น กิจกรรมการดูนก ส่องสัตว์ ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด การล่องเรือแพ เรือยางค่อนข้างน้อย การปั่นเขา ปั่นหน้าน้ำน้อยที่สุด รวมถึงกิจกรรมและวัฒนธรรมกับชาวบ้านท้องถิ่นก็ค่อนข้างน้อย กลุ่มนักศึกษา กลุ่มอาชีพของชาวบ้านก็น้อยที่สุดแต่ที่น่าสนใจ ก็คือกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลับตอบว่าถ้ามีโอกาสกลับมาเที่ยวในอุบลจะเที่ยวไหน เขาจะกลับมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถึง 63% ทำให้มองเห็นภาพต่างๆในอุบล สิ่งนี้นักท่องเที่ยวพอใจน้อยที่สุดหรือค่อนข้างน้อย ณ เวลานี้ซึ่งก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ก็คือการที่นักท่องเที่ยวเข้ามา การตัดบาตร การทำประกอบอาชีพชาวบ้าน เช่นการทำอาหารการตัดบาตร การร่วมกิจกรรมในเชิงวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในอุบลได้ตอบว่าพึงพอใจน้อยที่สุดซึ่งอาจต้องตามต่อว่าน้อยที่สุดตัวนี้คืออะไรหรือแม้กระทั่งการเดินทางไปศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวก็ตอบว่าพอใจน้อยที่สุดและต้องติดตามหลายๆเงื่อนไขในเชิงคุณภาพว่าน้อยที่สุดนั้น หลังจากนั้นก็ค่อนข้างพอใจมาก โดยเฉพาะอรรถาศัยไม้ตรีของชาวบ้าน เรื่องของบรรยากาศ และสิ่งที่น่าสนใจก็คือนักท่องเที่ยวตอบมาก็คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอุบล

เขาไม่ได้ดูจากการกินการอยู่เป็นหลัก ส่วนใหญ่ตอบว่ามากหรือปานกลาง นั่นก็แปลได้ว่าการท่องเที่ยวบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งมาตรฐานจากส่วนกลาง เขาพอใจมาตรฐานในชุมชนหรือไม่ บางส่วนที่ได้ยังไม่สามารถยืนยันได้เพราะข้อมูลยังไม่เต็มร้อยเท่าไร ไปที่ออ.รฐา เจอจุดอะไรที่น่าสนใจมั้ยคะ ที่จะนำเสนอมีจุดที่น่าสนใจคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น ในการเก็บข้อมูลเราจะเก็บเป็น ก่อนเดินทาง ระหว่างเดินทาง และหลังเดินทาง ในการมาครั้งแรกและมาซ้ำ การเก็บข้อมูลของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาครั้งแรกทำให้เราทราบว่า มีการวางแผนเดินทางล่วงหน้า 7 วัน วัดอุปประสงค์มาเพื่อพักผ่อน ที่เขาเลือกมาอุบลเพราะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ในส่วนที่ถามว่ามีการศึกษาข้อมูลก่อนมั้ย เขาตอบว่ามีการศึกษาข้อมูลก่อนการเดินทาง ศึกษาจากการบอกเล่าเป็นส่วนมาก และศึกษาจากข้อมูล นิตยสาร วารสาร ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ประมาณ 1,000-2,000 บาท ต่อหนึ่งทริป ส่วนมากจะมาเที่ยวในวันหยุดราชการ และวันเสาร์- อาทิตย์ และเมื่อเขามาถึง เราก็ได้ถามว่า ก่อนและระหว่างเดินทาง เขาก็นิยมมาเที่ยว วันเสาร์ อาทิตย์ ได้มาจริงเหมือนที่เขาวางแผนไว้ ใช้เวลา 2-3 วัน สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือ การใช้จ่าย เขา

ประมาณว่าจะใช้จ่าย 1,000-2,000 แต่พอมาจริง 2,000-3,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปกับค่าอาหาร และเครื่องดื่มมากที่สุด

คำถาม จุดนี้ที่สำคัญจะต่อยอดไปได้อย่างไร

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุงตอบว่า เมื่อสักครู่นี้ข้อมูล แต่ยังไม่แน่ใจว่าถูกต้องมั๊ย ทางอาจารย์ได้ไปเก็บ ในช่วงที่ไปเก็บจะเป็นช่วงปิดเทอม และนักท่องเที่ยวที่เจอส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นเลยกังวลว่าข้อมูลมันจะเป็นข้อเท็จจริงมั๊ย อ.รฐา ได้เรียนว่า ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะไปตกที่ sector ไหน ค่าอาหารและเครื่องดื่มเป็นส่วนใหญ่ ร้านอาหารที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด คือ ร้านอาหารในท้องถิ่นและธรรมชาติ แต่นี่มาเที่ยวครั้งแรก ยังไม่ได้มาเที่ยวซ้ำอย่างที่ อ.บุญยสฤษฎ์ เลือกรื้อส่วนมากจะซื้ออะไร เปอร์เซนต์ส่วนใหญ่บอกว่า จะซื้อผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับพวกศิลปะ

คำถาม จากการวิจัยของอาจารย์ทั้งสองท่านนี้ มีคำแนะนำอะไรบ้าง ที่จะทำให้งานวิจัยมันไปข้างหน้าได้

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง กล่าวว่าต้องบอกว่า อดทนทำต่อไป ทางสกว.ทราบดีว่า ต้อง Progress ได้แล้วใน 4 เดือน แต่นี่ล่าช้ามาแล้ว 6 เดือน งานลักษณะนี้ถ้าเก็บข้อมูลมาไม่ดี เวลาไปสรุปผลการทดลองมันไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ที่นี้อาจจะต้องเปิดโอกาสให้นักวิจัยไปเก็บข้อมูลใหม่ อาจมีการซ่อมข้อมูลใหม่บ้าง ซึ่งทาง อ.รฐาเอง ก็ไปเจอนักศึกษาส่วนใหญ่ เราต้องไปตรวจสอบว่าเป็นนักศึกษาจริงๆ หรือไม่ และส่วนใหญ่ก็เป็นนักศึกษาในจังหวัดอุบลซึ่งสะท้อนได้ว่า ตลาดหลัก ของอุบลราชธานีเป็นวัยรุ่นที่ไปผจญภัยใช่หรือไม่ คนที่เที่ยวก็เที่ยวกันเองใช่หรือไม่ ที่อุบลสามารถ expect รายได้เข้ามาจากต่างจังหวัดเข้ามาได้หรือไม่ จากมุม อ.บุญยสฤษฎ์ มาจากธุรกิจว่าใช้ได้หรือไม่ ต้องมาตรวจสอบกันอีกทีหนึ่ง ก็คงต้องบอกว่าต้องเก็บข้อมูลให้ละเอียด ถ้าไม่เช่นนั้นสุดท้ายมันจะส่งผลต่อการพัฒนาของจังหวัด ทางสกว.ก็ทำงานเชื่อมโยงกับทางจังหวัด

การพัฒนาที่ยั่งยืนอาจารย์มองว่าน่าจะมีวิธีอย่างไร มุมอ. บุญยสฤษฎ์ ตอบ บางทีพูดถึงความยั่งยืน ต้องมาถกถึงกันถึงความหมายของความยั่งยืน อะไรที่ยั่งยืนและยั่งยืนคืออะไร ความยั่งยืนคือ อำมะตะ และอะไรบางอย่างที่เป็น อำมะตะ สรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดอุบลเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากข้อมูลที่เก็บได้ และจากข้อมูลที่เก็บได้ของนักศึกษาและคนใกล้เคียง เอาเข้าจริงๆแล้ว คนต่างถิ่นเขาไม่ค่อยมาเที่ยวกัน ห้องพักก็ไม่ได้ใช้ เพราะ มีแต่คนใกล้เคียงมาเที่ยว เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่า อาจจะต้องซ่อมข้อมูลหลายอย่างแต่ก็ทำให้เห็นหลายอย่างที่คล้ายคลึงกัน นี่คือการตอบได้ว่า ถ้าอุบลราชธานี อด จุดอ่อน จะต้องอุดตรงไหนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสรุป คือ จะพัฒนาอย่างไรให้คนนอก มาสนใจแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี อ.รฐา ตอบ อย่างที่ อ.บุญยสฤษฎ์ กล่าวไว้ว่า กลุ่มท่องเที่ยวส่วนมากที่มาเที่ยวจะเป็นวัยรุ่น ถ้าเราเห็นรถบัสมาเยอะๆ

อย่างที่ อ.เทิดชัยบอก เขาไปเที่ยวฝั่งนั้น ประเทศเพื่อนบ้านซึ่งก็เป็นปัญหาได้เหมือนกัน ในส่วนของพิธีกร ท่านผู้อำนวยการถาม มองอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน และส่วนของที่แปลงพื้นที่ ส่วนของที่ดินมองจะเป็นจุดเล็กที่คนอื่น อาจมองข้าม เช่นไปผาแต้ม ก็มองไปที่ร้านขายของ ส่วนมากจะขายเหมือนกันหมด งาดำ งาขาว ปกติเวลาเราทาน ก็ไม่ได้ทานเลยเหมือนขนม ต้องเอามาแปรรูป ก็เลยมองว่า ใครจะมาซื้อเป็น กิโล เลยถามเขาว่า ทำไมไม่ทำเป็นอย่างอื่นบ้าง เขาตอบว่า ทำไมไม่เป็นวัตถุดิบนี้เอามาจากไหน เอามาจากบ้าน ทำเอง ปลุกหลังการทำนา เขาไม่มีความรู้ ก็เลยมองว่า ถ้าปกติทางธรรมดา ทุ่งจะไม่เกี๋ยบ ถ้าเอามาทำเป็นขนมน่าจะได้เยอะกว่านี้ ถ้ามองลึกๆลงไปอยากให้ไปพัฒนาจุดนั้นด้วย เพราะหน่วยงานและงบประมาณที่ลงทุนไปอาจพัฒนาไม่ถึง แก่นจริงๆที่มันจะนำสู่ความยั่งยืนได้

สุดท้าย ให้ ดร.เทิดชัย ช่วยบำรุง แนะนำ ถ้าเราดูดีๆ ในเรื่องดังต่อไปนี้

1.ถ้าจังหวัดอุบลอยากจะได้เงินจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เราพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจจะไม่ใช่ เพราะ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ต้องมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการสร้าง คุณค่า ทำให้วัยรุ่นรู้สึกซาบซึ้งกับที่เที่ยวแทน ค่าใช้จ่ายวันละ 1,000-2,000 ซึ่งมันไม่ใช่รายได้ที่น้อย

2.สิ่งที่พัก ที่อ.โอ ทำ ซึ่งไม่ได้พักที่พัก พักกับญาติ แต่ในส่วนที่อ. บุญยสฤษฎ์ ได้ทำที่เดินทางมาไกลๆ พวกสัมมนา ถ้าอยากได้เงินมองที่ ประชุมสัมมนา หรือ บริษัทท่องเที่ยว พวกไปเที่ยว ช่างเม็ก อาจเป็นตัวดูดและกักตัวให้เขา อยู่นานๆ ในเชิงมูลค่าได้ อันนี้ คือง่ายๆ สิบยี่สิบล้านที่คุณลงทุน พัฒนาผาแต้มคุณอย่าหวังว่าจะได้รายได้เพิ่ม จะได้ชุมชนที่เข้มแข็ง และเยาวชนที่รักสิ่งแวดล้อมไปแทน แต่ถ้า อยากได้เงิน คุณต้องไปลงทุน พวกโรงแรมศูนย์ ศูนย์ประชุม เขาก็มีมาให้บริการเยอะ อันนั้น คือสิ่งที่สร้างรายได้ได้ ส่วนเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ โอกาสที่จะเปิดให้ชุมชนได้เรียนรู้ในการ แก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเอง เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำอย่างไรให้ชุมชนตรงนั้นเข้มแข็ง คงไม่พ่นให้กลุ่มวัยรุ่นไปท่องเที่ยว คำถามที่ตามมา คือ ชุมชนบริเวณนั้นจะสามารถทำอะไรกับ เยาวชนกลุ่มนี้ได้หรือไม่ ซึ่งถ้าเยาวชนได้แลกเปลี่ยน กับชุมชนอันนั้น คือ ชุมชนก็ได้มีความคิดแลกเปลี่ยนกับนักท่องเที่ยว การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จากนั้น นักท่องเที่ยวคงให้เขาเรียนรู้มากขึ้นอย่างน้อยๆ ก็รู้ว่าเยาวชนในอุบลราชธานีเป็นอย่างไร ลูกหลานของเขา ถ้าไปอยู่ในตัวเมืองอุบล จะเป็นอย่างไร ต้องจัดการบริการ มีความสามัคคีระดับไหน นี่คือการที่ทางท่องเที่ยวสามารถทำได้

ส่องกระจกส่องเที่ยวไทย: ภาพสะท้อนจากนักวิชาการ ชาวบ้านและนักธุรกิจ

ที่ผ่านมา 1 วันครึ่งเราจะพูดถึงว่า เราจะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สุดท้ายก็จะแลกเปลี่ยนกับกลุ่ม 3 กลุ่มด้วยกัน ภาคแรกคือ นักวิชาการว่ามองอย่างไรกับการท่องเที่ยว สอง ตัวแทนจากประชาชน และภาคสุดท้าย มองในภาพธุรกิจมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน และสนองตอบรายได้ของจังหวัดอุบลราชธานี

หัวข้อเสวนาในช่วงบ่าย ส่องกระจกส่องเที่ยวไทย มีผู้ร่วมเสวนา คือ

1. ท่าน อนุชา รองผู้ว่าการบริหารวิจัยนันทวิทยาาสตร์
- 2.ท่าน คุณพ่อเล็ก ตัวแทนจากประชาชน ผู้นำเครือข่ายอินแดง จังหวัดสกลนคร
3. ท่าน จารุเกียรติ เป็นตัวแทนภาคธุรกิจ โดยมีผู้ร่วมเสวนา ท่าน อาจารย์ สุวัฒน์

ส่องกระจกส่องเที่ยวไทย ค่อนข้างตรงกับองค์ประกอบ วันนี้ทำหน้าที่เหมือนกระจก สามบาน ผมคิดว่ากระจกทั้ง 3 บานวันนี้คงจะครอบคลุม การท่องเที่ยวไทยมีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร ที่จะมาเป็นตัวหนุนให้การท่องเที่ยวจะขับเคลื่อนอย่างไรให้ก้าวหน้า

กระจกบานแรก ท่านอาจารย์ อนุชา ข้อคิดเกี่ยวกับนักวิชาการ นักวิชาการไม่มีสีขาว สีดำ ต้องเอามารวมกันทำให้เกิดเรื่องราว ต้องมีความเป็นธรรม เพื่อถึงข้อเท็จจริง ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจที่สำคัญต้องมีอุดมการณ์ นักวิชาการต่างจากผู้รู้อื่นๆ อย่างไร ตัวอย่างเช่น อาจารย์ต่างกับนักวิชาการ การที่ให้อาจารย์ทำหน้าที่วิจัย คือเป็นคนเอาความรู้ ไปถ่ายทอดให้คนอื่นหนึ่ง เป็นเพียงทางผ่าน แต่ถ้าเป็นนักวิจัยเขาจะบูรณาการความรู้แล้วถ่ายทอดออกไป อีกส่วนหนึ่งคือนักวิชาการที่ขอวิจารณ์ ซึ่งพวกนี้เขาจะจับประเด็น และข้อสัมผัสมาวิจารณ์ ความคิดผมถ้าคุณจะเป็นนักวิชาการ ต้องบูรณาการความคิด มองให้รอบด้าน ได้มีคำถามขึ้นว่า การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นเพื่อมาเป็นประโยชน์ต่อชุมชนจะอย่างไร แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร เริ่มไปดูเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ จนกระทั่งมาทำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยการที่เราเป็นนักวิชาการ เราต้องดึงคนทุกส่วนเข้ามาทำนโยบาย ก่อนที่จะเป็นนักวิชาการเราก็ต้องตีความว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คืออะไร สิ่งกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมันเดินหน้าจะต้องทำอย่างไรบ้าง พอมีนักธุรกิจเข้ามาเขาจะบอกว่านักท่องเที่ยวจะต้องพอใจ และจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจอยู่ได้นานในเรื่องของการพัฒนายั่งยืน เรามีนักวิชาการของป่าไม้ต้องอนุรักษ์ไว้ เรามี NGO ชาวบ้านบอกไม่ได้หรอก ชุมชนต้องมีส่วนร่วมตอนนั้นผมก็บอกว่าจะมีส่วนร่วมยังไง ในความที่ผมเป็นนักวิชาการตอนนั้นก็รู้ไม่มากเราก็เริ่มสนใจ สนใจตอนนั้นก็ใช้เวลา 1 ปี พัฒนาการความคิดของคน ทุกภาคส่วนก็ได้นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนนี้ พอพูดถึงการท่องเที่ยวเราจะเห็นชาวบ้านเมื่อก่อนไม่เกี่ยวเพราะมันเป็นของภาคธุรกิจ เรื่องของรัฐบาลเป็นต้น ในมุมมองของนักวิชาการเรามองเป็นสีขาวด้วย เราพบเราเห็นเราก็ไปเอาข้อมูลมา แนวโน้มการท่องเที่ยวจะเป็นอย่างไรตลาดจะไปทิศทางไหน นักท่องเที่ยวต้องการอะไรเรามีการเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นเชิงปริมาณ คุณภาพก็แล้วแต่ รูปแบบตรงนั้นก็เปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีการทำงานเป็นทีม ทางสาขาวิชาต่างๆ ก็เริ่มเข้ามา ออกมาก็คะพบปัญหาวิธีแก้ พบทิศทาง พบอะไร แต่สิ่งหนึ่งที่เราพบทางวิชาการได้ข้อสรุปร่วมกันในระดับโลกการท่องเที่ยวจะต้องพัฒนาไปสู่ที่ยั่งยืน ทางที่ยั่งยืนจะมีกระบวนการต่างๆ สรุป การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ ทิศทางที่เราจะไป ส่วนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะแตกแขนงออกมาเป็นแบบใด ใครจะเป็นอะไรต่างๆ มันขึ้นอยู่กับกาลและเทศะ ทฤษฎีต่างๆ จะเอาจากที่หนึ่งไปใช้อีกที่หนึ่งได้ ต้องขึ้นอยู่กับว่าจะใช้ที่ไหนอย่างไร

คำถาม ถ้ามองถึงด้านการท่องเที่ยวโยงเข้ากับคำว่ายั่งยืน พอจะสรุปสั้นๆว่ามันจะยั่งยืนได้อย่างไร ในด้านนักวิชาการ

คือ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมันเป็นส่วนย่อยของการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนก็เป็นที่ได้รับทราบของคนทั่วโลกแล้วว่าของฝรั่งส่วนที่เป็นของทรัพยากรที่ใช้แล้วให้ลูกหลานได้ใช้ด้วย ไม่ใช่ไปเอาของลูกหลานมาใช้ให้หมด เช่นทำให้น้ำเสีย พอลูกหลานเติบโตมาก็อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี การท่องเที่ยวก็เหมือนกันเมื่อเราพูดถึง ในsectorการท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยวมันก็ต้องมีคนมาเที่ยวมันก็จะยั่งยืน ไม่ใช่เปิดโรงแรม อีก 3 ปีแล้วยกเลิกไปเนื่องจากไม่มีคนมาเที่ยวเพราะสภาพแวดล้อมไม่ดี ถึงแม้ว่าการพูดถึงความยั่งยืนมันไม่ได้พูดถึงมิติเดียว สภาพแวดล้อมมันยังเป็นทรัพยากรที่คนอยากจะเที่ยวไม่ว่ารุ่นนี้ รุ่นหน้า รุ่นหลัง มิติทางเศรษฐศาสตร์ก็คือว่า มีคนมาเที่ยวแล้วไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการ หรือผู้ใช้บริการ กระบวนการทางสังคมจะต้องมีความต่อเนื่อง มีรายได้มีกินมีใช้ ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบ มิติทางสังคมคือว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาแล้ว จากที่อยู่มีการทำเกษตรกรรมแล้วอยู่ก็มีภาคธุรกิจเข้ามา ชุมชนต้องไม่แปลงมากจนล้มสลายนี่คือมุมมองของการที่เราเรียกว่ายั่งยืน นาที่นี้จะพูดการนำไปสู่ความยั่งยืนฝรั่งจะพูดถึง 10 ข้อ การใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืน มีการร่วมกับประชาชน มีการวางแผนมีการอบรม แต่อยากให้เขาลองคิดง่ายๆว่าถ้าเราพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ผมถือว่ามันสุดยอดถ้าจะพัฒนาให้เศรษฐกิจมันพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ ให้ส่งเสริมผู้ปฏิบัติมีภูมิคุ้มกัน 3 ตัวนั้นง่ายๆเลยครับ เดินสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา

ผมคิดว่าความเชื่อมโยงที่อาจารย์แนะนำค่อนข้างครอบคลุม เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องเศรษฐศาสตร์ ในที่นี้คือว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับประโยชน์ นโยบายพูดไปอย่างหนึ่งแต่เงิน

เข้ากระเป๋ใครบางคน อันนี้มันจะไม่ยั่งยืน มิติทางด้านสังคมเป็นส่วนสำคัญ คำถามสำหรับพ่อเล็ก ถามว่าการท่องเที่ยวในกระเจกบานที่สองมันคืออะไร การท่องเที่ยวจะยั่งยืนด้วยอะไรบ้าง

พ่อเล็กตอบ การท่องเที่ยวในความรู้สึกของพ่อเล็กคือการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย ทำให้เรารู้โลกกว้างขึ้น การที่พ่อเล็กได้ดำรงชีวิตอยู่แบบง่ายๆเพราะได้ไปเรียนรู้กับหลายคน ฉะนั้นพ่อเล็กอยากจะบอกว่าพ่อเล็กก็เป็นนักเรียนนักศึกษามาตลอดจน 64 ปี ไม่ได้เป็นครูสักที การเปิดโลกกว้างการเอาสิ่งรอบข้างมาเป็นครู มันทำให้เกิดความรู้กว้างขึ้น ทำให้เกิดปัญญา ปัญญาคือความรู้รอบรู้ ความรอบรู้ต้องไม่ใช่รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ต้องรู้ทุกๆเรื่องนั่นคือปัญญา แต่ก่อนพ่อเล็กพาชุมชนเที่ยว เที่ยวแสวงหาความรู้แล้วเอามาปฏิบัติ ให้มันเกิดเองความสุขกับครอบครัวตัวเอง นั่นคือเป้าหมายใหญ่ของการท่องเที่ยว อย่างเช่นบ้านเรามันมีประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่าย คุยกับอาจารย์เมื่อสักครู่นี้ไปเที่ยวกับผู้อยู่ในท้องถิ่นทั้งสองจะต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ปัจจุบันมันเป็นอย่างนี้ทั้งหมด คนในชุมชนเราไม่รู้ว่ามิชชั่นคืออะไรอยู่ไม่ได้ว่าเขาโง่งนะ แต่เขาคิดไม่ออกเพราะมันไม่มีหลักสูตรให้เรียนในโรงเรียน อย่างเช่น เมืองอุบล ทำไมถึงเป็นเมืองอุบล แล้วทำไมเขาถึงว่ามีแต่คนสวยๆ มันมาจากที่ใด

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านของท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องจำเป็นมาก บางทีมักจะพูดว่านกบินอยู่บนฟ้าแต่ไม่รู้จักฟ้า ปลาว่ายอยู่ในน้ำแต่ไม่รู้จักน้ำสักวันหนึ่งอาจจะมีเหยี่ยวมาคาบหัวไปกินก็ได้ จึงได้พยายามมาเรียนรู้ร่วมกันให้ลูกหลานเมืองตัวเองได้รู้เรื่องตัวเองมากๆ แค่นี้ยังไม่พอ ต้องรู้คนอื่น รู้เท่าทันคนอื่น ยังไม่มากเท่าไร ต้องรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกภาพรวมกว้างๆ ถ้ารู้ตัวเองรู้คนอื่น รู้เท่าทันคนอื่น รู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันได้ นั่นคือ ความรู้ที่ยุทธในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งความไม่ประมาท

ผมอยู่สกลนคร แต่ก่อนก็ไม่รู้ว่ามีมิชชั่นอะไรบ้าง คนภายนอกมักจะบอกว่า พ่อเล็ก หมายความว่าบ้านท่านก็มีนะ ทั้งๆที่พ่อเล็กก็รู้ว่ามี แต่ไม่รู้ว่าจะเอามาทำอะไรได้ แต่พอหลายคนรู้จัก ก็เลยมาคิดว่าและเห็นเขาขายน้ำอัดลม แต่มาเห็นหมากเฒ่าและหมากต่างๆก็เลยมาคิดว่าแล้วนำมาทำไมไม่ได้หรือ กินแต่ของเขา ทำกินเองไม่ได้หรอ ก็เลยไปคุยกับนักวิชาการสถาบันราชมนฑล เขาทำงานวิจัย เขาไปเรียนรู้เรื่องงานวิจัยต่างประเทศ คุณมาถึงประเทศไทยแล้วคุณอยู่ประเทศไทยคุณทำงานวิจัยของประเทศไทยได้เปล่า พ่อเล็กพูดแบบนี้กับเขา เขาตอบว่าได้ครับ พ่อบอก ว่าคนในชุมชนซื้อน้ำอัดลมกินหมดปีหนึ่งหลายล้าน แล้วตอนนี้ นักวิจัยก็เลยวิจัยแล้วเอาลูกหลานไปประมาณ 20 คนไปเรียนรู้กับพวกเขาประมาณ 4-5 วัน กลับคืนมาเรียนรู้ภูมิปัญญาสมัยใหม่แล้วเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเชื่อมต่อกับหมากเฒ่า หมากค่อม กลายเป็นน้ำผลไม้ แล้วสร้างโรงงานอุตสาหกรรมของชุมชนแปรรูปน้ำผลไม้กินได้ จากกินไม่หมดแล้วทิ้ง กลายเป็นกิโละ 20-30บาท

ต้นหนึ่งก็หลายร้อยกิโลก็เลยกลายเป็นหลายพันบาท เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม แล้วเวลาเอามาทำ น้ำผลไม้แล้วน้ำผลไม้กลายเป็นกิโลละ 200-300บาท เอาไปเป็นไวน์กิโลหนึ่งเกือบ 2,000-3,000 บาท

นี่คือสิ่งที่เรามีอยู่รอบข้าง มันก็เลยกลายเป็นสิ่งที่มีค่า เรามีของดีตั้งนาน หลายชั่วอายุ แล้วแต่เราไม่รู้วิธีการจัดการจึงทำให้มองไม่เห็นถึงของดีที่มี ลูกหลานตกงานในปัจจุบันเพราะอะไร ลูกหลานไม่ได้โง่แต่ไม่มีหลักสูตรท้องถิ่นให้เขาเรียน เขาก็เลยไม่รู้ว่าจะมีอะไรอยู่ เขาก็เลยไม่มีงานก็เลยตกงาน ก็เลยต้องไปหางาน พ่อเล็กคิดต่างกับคนอื่นเพราะคนอื่นเขาจะมองการทองเที่ยวมุ่งไปที่เงิน มุ่งไปที่คนมีงานทำ มุ่งไปที่ความเจริญ นั่นคือเป้าหมาย แต่พ่อเล็กอยากเสนอให้ลูกหลานบ้านเราอย่ามุ่งไปที่เงินอย่างเดียว เพราะถ้าอยากได้เงินมันก็ไม่ยาก ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องเงิน แต่ทุกคนจะทำยังไงให้ตัวเองรู้สถานที่ที่เราจะไปเที่ยวให้มันชัดเจนก็เลยจะต้องรู้จัก รู้จริง รู้แจ้ง แล้วเอาสิ่งที่มีมูลค่าใหม่ๆ มาต่อใส่แล้วจะทำให้สิ่งที่มีอยู่แล้วเกิดมูลค่าเพิ่ม โดยที่ต้องไม่ทำลายอย่าลืมของเก่า อย่าเมาของใหม่จนเกินความจำเป็นของชีวิต เก้าและใหม่มันมีค่าถ้าเรามีสติมีปัญญาแล้วเอามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกลมกลืนกันมันก็เกิดประโยชน์กับเราได้อย่างยั่งยืน ผูกตัวเองให้รู้จักประหยัด ขจัดวัตถุนิยม ให้ชื่นชมในความเป็นไทย ไม่ให้ใส่ใจในการเป็นทาส แล้วสามารถพึ่งพาตัวเอง แล้วสิ่งสำคัญก็คืออยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความเคารพ และจำเป็นต้องทำ เพราะพระพุทธศาสนาสอนว่า ป่าคือบ้าน สายน้ำลำธารคือชีวิต มวลมิตรคือพลัง พึ่งตัวเองคือความหวัง อย่างเช่นชีวิตคนและสัตว์ที่อยู่บนโลกใบนี้ ถ้าท่านทำลายผืนป่า ภูเขาและทะเลก็เท่ากับว่าทำลายชีวิตของตนเองและผู้อื่นด้วย หลักว่านั่นเท่ากับทำลายพระพุทธศาสนา จะต้องรู้จัก รู้จริงแล้วรู้แจ้งหลังจากนั้นจะทำให้เกิดปัญญา แล้วปัญญาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้

พิธีกร สรุป พ่อพูดค่อนข้างชัดในหลายประเด็น แต่ที่แตกต่างกันคือพ่อพูดถึงด้านการทองเที่ยวมันต้องควบคู่กับการเรียนรู้และการเรียนรู้ไม่ใช่แค่ผู้มาเที่ยวอย่างเดียวแต่ผู้ถูกเที่ยวก็ต้องรู้ร่วมกันด้วย ถ้ามันคู่กันมันจะยั่งยืน อีกอันหนึ่งมีประเด็นเหมือนกันแต่มีสำนวนพูดที่แตกต่าง คือว่าการทองเที่ยวถ้ามีประเด็นที่เงินและงาน ดูทิศทางแล้วความยั่งยืนมันอาจจะลำบาก คำถาม ถ้าฝั่งธุรกิจถ้าทองเที่ยวไม่มองที่เงินและงานแล้วจะมองมิติอะไรได้บ้างแล้ว ถ้ามองที่เงินและงานในการทองเที่ยวมันจะยั่งยืนในช่องทางไหน ประเด็นไหน

คุณจารุเกียรติ ตอบ ในข้อการพัฒนาทองเที่ยวให้ยั่งยืนแล้วมาพูดในฐานะที่เป็นนักธุรกิจ นักธุรกิจต้องรู้จักขวยโอกาส เมื่อเข้ามานั่งฟัง มีแหล่งทองเที่ยวอยู่ 10 แหล่งในอุบล ในฐานะธุรกิจไม่พอ แค่ 10 แหล่งทองเที่ยวไม่พอ เพราะแหล่งทองเที่ยวหลายแห่งมันมีฤดูกาล แหล่งทองเที่ยวหลายแห่งมันมาเกี่ยวข้องกับกฎหมายควบคุมโบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งทองเที่ยว

หลายแห่งมันมาเกี่ยวข้องกับ ศาสนาพิธี อย่างเช่น เราจะมาในแง่ของเทศกาลศาสนา ทั้งสิบแห่ง ไม่พอ

หลังจากที่ตอนเช้าได้ฟังเสนาแล้ว มันมีอยู่ช่วงหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดว่า พ่อเล็กมาจาก สกลนคร ดร.อนุชาติให้แนวคิดในแง่ของการพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในฐานะที่เป็นนักธุรกิจที่มา พูดถึงความที่ยั่งยืน เพราะฉะนั้นที่บอกว่า10ที่ไม่พอ มาเจออาจารย์หลายท่าน มาจากขอนแก่น นครพนม เพราะฉะนั้นในการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ พัฒนาที่มันต่อเนื่องกันทั้งหมด ฟังเสียงพ่อเล็ก พ่อเล็กพูดออกมาเมื่อไหร่ทำให้ผมคิดย้อนไปใน30ปีที่ใช้ชีวิตอยู่กับการท่องเที่ยว ทั้งการบรรยายใน สถาบันการศึกษา ทุกระดับตั้งแต่ระดับเล็กๆเรียนอนุบาลก็อยากฟังในเรื่องการท่องเที่ยว แต่พอ บรรยายในมหาวิทยาลัยบางแห่ง นักศึกษานิ่งหาว กลับในขณะที่วิทยากรบรรยาย เพราะฉะนั้น ปริญาตรี ปริญาโท จนถึงด็อกเตอร์ คนที่เรียนระดับนี้จะต้องผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวหมด เลย และในชีวิตที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวก็เอาประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาเขียน หนังสือท่องเที่ยว ตอนนั้นก็เขียนหนังสืออยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นสิ่งหนึ่งที่มาผูกพันกับ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ก็คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนคือพัฒนาทุกรูปแบบ

จุดเริ่มต้นคือพัฒนาคน ในวิชาประวัติศาสตร์การท่องเที่ยว ผู้ให้กำเนิดวิชาการท่องเที่ยว ไม่ใช่คนบดี้ ไม่ใช่คนจัดทัวร์ ไม่ใช่คนเจ้านายผม แต่ผู้ให้กำเนิดวิชาการท่องเที่ยวคือพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ถ้าพระองค์ไม่ออกจากวัง ไม่ออกบวช ไม่ไปเจอคนแก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็อาจจะไม่บรรลุ โสดาบัน เพราะฉะนั้น คนที่ไปเป็นมัคคุเทศก์สักวันหนึ่งท่านเดินอยู่ข้างหน้า นายกรัฐมนตรีเดินอยู่ ข้างหลัง เหมือนที่ผมเคยใช้ชีวิตแบบนั้น คือนำคนไปเที่ยว แต่การนำคนไปเที่ยวต้องมีภูมิ ภูมิที่เรา ไปเห็นในต่างประเทศหลายๆเขตของโลกแล้วมาเห็นภูมิที่อยู่ในบ้านเรา พ่อเล็กพูดอยู่เสมอว่าบ้าน เราอุดมสมบูรณ์ที่สุด มีชุมทรัพย์มหาศาล พ่อเล็กบอกเคยไปแอฟริกาเคยไปดูงาน คนดำที่นั่นกิน ผักกูดไม่เป็น เพราะพื้นฐานชีวิตเขาไม่ได้กินน้ำพริก ผักต้มลวกเหมือนพวกเรา เมล็ดข้าวที่เขากิน กันอยู่ เขาเอามาบด มาตำ และเอามาคลุกเคล้า และนำมาต้มในกระทะ นี่คือน้ำพริก ไม่ต้อง ใส่อะไรที่เป็นเนื้อสัตว์ ด้วยธรรมชาติที่เขาอยู่เหล่านั่น นกในแอฟริกามันมีกลิ่นสาบมากเพราะมัน กินซากศพ แล้วจะเอาเนื้ออะไรจะเอามาให้เขากิน แต่ก็มีกวาง เวลาล่ามาเสร็จ สิงโตก็มาเอาไป ก่อน เพราะนั่นคือชีวิตเขาเป็นอย่างนั้น ที่นี้เวลาเราจะพัฒนาท้องถิ่นในการท่องเที่ยวเราแยก ออกมาเป็น 2ข้อในฐานะที่เป็นนักธุรกิจ เมื่อไม่กี่วันผมมางานในเทศกาลแห่เทียน นำนักท่องเที่ยว มา 2 รอบสัปดาห์ นำคนไทยมา แล้วอย่างหมู่บ้านปะอาว ที่เป็นหมู่บ้านทองเหลือง แรกๆ มาสำรวจผม เห็นหมู่บ้านนี้น่าสนใจมากเป็นงานฝีมือ ผมจะเรียกภาษาอังกฤษว่าภาษาดัดจริต เพราะอะไร

วกกลับไปหาพ่อเล็กได้กล่าวว่าประเทศไทยมีมหาสมบัติหลายชนิด ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ในอากาศมีนก เรามีสิ่งก่อสร้างที่เป็นสมบัติประจำชาติ อย่างเช่น งานสถาปัตยกรรม ในอีสานเป็นถิ่นทางมรดกวัฒนธรรม ที่เรียกภาษาอังกฤษว่าภาษาตัดจรีต เพราะวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญมากที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยก็คือภาษาไทย ตัวอย่างเช่น การพัฒนาประเทศชาติให้ยั่งยืน ประเทศไทยจะต้องอยู่ตรงนี้ ถ้าเราทำลายภาษาก็เท่ากับทำลายชาติ ถ้าเราทำลายโบราณสถาน คือ พวkJเจดียปราสาท วิหาร ปราสาทขอมจะมีมากในอีสาน เจดียในทรงสมัยทวารวดี พระพุทธรูปที่เราเห็นเมื่อมาอีสาน เพราะนั่นมันคือชุมทรัพย์ แต่มันจะเป็นชุมทรัพย์ที่เราจะถูกปล้นเพราะเราไปทำลายมัน ผมมีข้อมูลสำหรับพี่น้องชาวภาคอีสาน เรามีสมบัติทางวัฒนธรรมเยอะมาก

โดยเฉพาะโบราณสถาน โดยพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่นักศึกษาที่ศึกษาโบราณคดี ปี2545 ตรัสว่าสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่เป็นเกียรติประวัติต่อคนๆเดียว แต่โบราณสถานเป็นเกียรติต่อคนทั้งชาติ ดินเก่าๆอย่างเดียวนั้นมีคุณค่าที่จะรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย อุทยาน และกรุงเทพแล้วประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย เวลาคนอีสานที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน มีปราชญ์อย่างพ่อเล็กเกิดขึ้น ในสายตานักธุรกิจ พ่อเล็กสร้างชุมชนยั่งยืน คนที่อยู่ใกล้ชุมชนแบบเขาบอกว่าแห้งแล้ง มันแห้งแล้งตรงไหนถ้ามองย้อนกลับไป พ่อเล็กทำได้ พ่อจัดทัวร์ผ่านมาแทนที่จะดูแลเหียนพรรษา และดูแลต่างๆแต่ พ่อหันน้ำน้ำน้ำท่วม พ่อหันแล้งคนลงไปตกร่องหิน พอเลยไปเป็นผาแต้ม ไปเอาปลาที่ผาแต้มมาเป็นสัญลักษณ์ พิพิธภัณฑ์เมืองแอลต้า ที่ประเทศนอร์เวย์ มีแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์คล้ายๆผาแต้มแต่เขาแกะสลักลงไปบนก้อนหิน เขาขึ้นป้ายว่าได้รับรางวัลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งจะพอสรุปได้ว่า ทรัพยากรบนดิน ใต้น้ำมีแล้วทั้งหมดขึ้นอยู่กับนักศึกษามหาลัยอุบลราชธานีเป็นผู้ดูแล คนอีสานควรสร้างเพราะมันมีมูลมัง เพราะฉะนั้นคำว่ายั่งยืนไม่มีหมด ผมเคยจัดคนไทยมาเที่ยวแห่เหียนพรรษาที่อุบล และพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวผลิตภัณฑ์ และไม่มีนักท่องเที่ยวคนไหนชอบเนื่องจากที่นั่นไม่มีคนที่จะคอยให้ความรู้ สรุปคือ พุดถึงเรื่องของคน คือการท่องเที่ยวมันไม่ได้ล่อยๆอยู่ แต่มันอยู่ภายใต้บริบท อันแรกคือ ความสัมพันธ์กับฤดูกาล กฎหมายและกรอบอย่างอื่นด้วยรายละเอียดรอบข้าง อีกบริบทหนึ่ง การท่องเที่ยวจะยั่งยืนมันสัมพันธ์กับคน คนท่องเที่ยวจริงต้องเรียนรู้ และวิถีชีวิตต่างจากการอยู่ ซึ่งมันจะเกี่ยวโยงไประหว่างภาษา และวัฒนธรรมในตัวมันเอง คน นโยบาย ระบบการศึกษาที่เกี่ยวข้องก็ต้องอยู่ในจุดเดียวกัน

ดังนั้นองค์ประกอบร่วมก็คือ คนก็ต้องเข้าไปจัดการ คือว่าการเตรียมคนเข้าไปจัดการต้องอยู่ในระบบความรู้และความเข้าใจ เพิ่มเติม แนวโน้มต่อการท่องเที่ยวในอนาคตอาจจะขยายตัวการเดินทางมากขึ้นโลกแคบลง แต่ว่าการเดินทางจากซีกโลกหนึ่งไปอีกที่หนึ่งจะเร็วขึ้น แม้ว่าเราจะ

เห็นการชะงักไปพักหนึ่ง เกิดก่อการร้ายก็ดี โรคภัย แต่ว่าการเดินทางก็ยังมากขึ้นนั่นคือสิ่งที่ดีสิ่งหนึ่ง สอง ตลาดที่จะขยายตัวมาจากประเทศตะวันตก มีเงินมีทอง มีแนวโน้มที่จะมาแปซิฟิกมาก จะทำอย่างไรดีให้มามากขึ้น ในเมืองไทยค่อยๆโต แต่ประเทศอื่นๆพัฒนามากขึ้น แต่ว่าแม้เมืองไทยจะเจอวิกฤตการณ์เมืองต่างๆ ก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้ลดลงมาก สิ่งหนึ่งที่อยากจะให้เราติดตามมันเป็นยุคหลักทันสมัย เช่นระบบทุนนิยมทั่วโลกจากสื่อ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้มันเร็วขึ้น

หลังทันสมัย คือ หลังจากที่เราพัฒนาอุตสาหกรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเทคโนโลยีทุกคนเข้ามาเป็นมีทุกอย่างที่เหมือนกัน หลังทันสมัยเข้ามาอยู่ก่อนทันสมัยคนเริ่มโยกหาอดีตมากขึ้น คนเริ่มมาจากตะวันตกมากขึ้นภูมิปัญญาที่เป็นธรรมชาติสนใจมากขึ้น เช่น สปา และการท่องเที่ยวมันมีทางเลือกมากขึ้น ท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชนก็ยังมียู่ สิ่งที่สำคัญตามมาประเทศตะวันตกจะใช้ความเป็นมาตรฐานมาบีบบังคับเรา เราก็ต้องตามเขาไม่งั้นเราขายไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานอะไรก็แล้วแต่ ย่อมมีอิทธิพลเข้ามาหาเรา หลายคนพอทำวิจัยก็เริ่มคิดว่า หมู่บ้านนี้ชาวบ้านนี้ ทำอะไร นี่ก็เป็นทิศทางที่ดีแต่อยากให้ระวังถ้าเราพูดถึงแต่ชุมชนจะต้องดูแลทุกอย่างที่จะทำให้เกษตรกรมาทำธุรกิจภายในชั่วพริบตา เพราะฉะนั้นในมุมมองของพวกเราต้องดูความเป็นไปได้ ดูทิศทางแล้วค่อยๆปรับตัวเข้าไป ทุกภาคส่วนต้องไปเรียนรู้ซึ่งกันและกันและไปพร้อมๆกัน ถึงแม้จะเกิดความยั่งยืนทั้งหมดนี้ได้มาจากการศึกษา

เปิดเวที

อ.บุญยศฤกษ์ : ในมุมมองทั้งสามท่าน ยกตัวอย่างอย่างเช่นรีสอร์ทจะพบว่ามี การจองมาให้ฝรั่งดู รีสอร์ทบางแห่งมีวัดด้วย คือไม่ต้องไปไหนก็ไหวพระในรีสอร์ทได้เรียบร้อยแล้ว ในลักษณะแบบนี้ มีคำถามเกิดขึ้นคือว่าในแง่ของธุรกิจที่คุณจากรูเกียรติบอกว่าจะพานักท่องเที่ยวมา มันก็ดูได้เหมือนกัน มันก็เป็นชีวิตแบบหนึ่งเหมือนกันอาจจะลงไปบ้าง แต่มันก็เป็นชีวิตซึ่งอยากจะทราบว่าในมุมมองธุรกิจ การจัดธุรกิจแบบนี้มันจะสร้างรายได้มากน้อยแค่ไหน แล้วในแง่ของนักวิชาการกับชาวบ้าน ในแง่การจัดธุรกิจแบบนี้มันส่งผลกระทบต่อชีวิตต่อภาพรวมยังงัยบ้าง

คุณจากรูเกียรติได้ให้คำตอบว่าในฐานะที่ใช้ชีวิตเป็นมัคคุเทศก์ หรือเป็นไกด์ตั้งแต่เริ่มต้น สะสมประสบการณ์จากการไปพบไปเห็นและจนกระทั่งมีการเรียนในหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัย ภาพที่อาจารย์ถามมามันมีหลายแห่งในโลก แต่ทราบมั้ยว่าถ้าความจริงมันปรากฏ ถ้าเราสร้างเป็นวัดปลอม สร้างเป็นตลาดน้ำปลอม บ้านปลอม มันจะไม่ยั่งยืนเท่ากับของจริง อย่างที่เราทราบอยู่แล้วภาษามันบอกว่าเป็นของปลอมกับของจริง ดังนั้นของปลอมมันจะสู้ของจริงได้อย่างไรเพราะฉะนั้นของสิ่งนี้มันมีอยู่ที่เมืองกุ้ยหลิน เมืองจีนเขาสร้างใหญ่มาก สร้างจำลองชีวิตคนเผ่าที่อยู่ตอนใต้ เกี่ยวข้องกับคนไทย คนจีนเรียกคนไทยว่า ฮวนนึ่งซึ่งแปลว่าคนเถื่อนซึ่งไปผูกพัน

กับคนกลุ่มนั้น แต่วามันเป็นของแสดง เวลาเรือวิ่งผ่านมาก็วิ่งออกมาที่ พอนักท่องเที่ยวพูดกันปากต่อปากว่ามันไม่ใช่ของจริง มีการเอาคนมาดักปล่อยเอาไว้แล้วก็เหมือนงานวัดเอาเงาะป่ามา เอาคนเมื่อยมา เหล่านี้มันเป็นของแสดง แต่มีสิ่งที่จะพูดถึงว่า ถ้าจะเป็นไปได้คือถ้าจะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้ยั่งยืนขึ้นมากกรณีที่จะสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ์ แต่ก็มีน้ำท่วมหมู่บ้านกระเหรี่ยงหมู่บ้านชาวมอญ เขาย้ายสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาสสร้างใหม่ตัวนั้นน่าสนใจ ไม่ต้องไปวิ่งหาตรงนั้นที่วิ่งหาบนดอย แต่เอามารวมกันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี มันมีสองเหตุผล

ถ้าจะจัดคนไปเที่ยว ผมให้ความจริง สิ่งที่นักศึกษาสามารถเอาวิชาการเอาไปประโยชน์ได้ คือ ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย ดังนั้นยั่งยืนคือการเอาสิ่งที่เป็นจริงที่นำมาเสนอ นี่คือนโยบายส่วนตัวต่อประการที่สอง คือ เมืองโบราณที่บางปูอยู่ได้ เพราะบ้านเมืองเขาไปย้ายเข้ามา แล้วอีกอย่างหนึ่ง การสร้างไม่ใช่สร้างเพื่อหลอกเขาสร้างในพื้นที่ที่เขาได้อยู่ที่ปากน้ำเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย เขาก็สร้างเมืองย่อส่วน ก็รู้อยู่แล้วว่าเป็นเมืองจำลอง ไม่ใช่เมืองปลอมเมืองจำลองมีอยู่ในโลก เกือบทุกประเทศมีเมืองจำลอง และของประเทศไทยตอนที่เราสร้างเมืองโบราณที่ปากน้ำ น่าสนใจมาก เพราะแผ่นดินเป็นรูปร่างประเทศไทย เขาพระวิหารก็ไปสร้างตรงนั้น ปราสาทต่างๆ

โดยเฉพาะปราสาทพระศรีสรวรรพราภญาณเป็นปราสาทเก่าเป็นพระราชวังเดิมในสมัยอยุธยา อยู่ตรงกลางแค่หลังนั้นหลังเดียวก็คุ้มที่จะไปดูแล้ว นี่คือการลงทุน ที่นี้ต้องไปตำหนิผู้ลงทุน บางครั้งแจ้งความประสงค์มากก็อยากจะไปส่งเสริม แต่ในสายตาของคนที่อยู่ที่อยู่ในวงการท่องเที่ยว ต้องเสนอความจริง เมื่อไปเห็นแล้วว่ามันจะไปอีกไม่ได้เพราะคนที่ไปเห็นมันเป็นการหลอก หรือของปลอม สุดท้ายสะท้อนกลับมาหาเราที่เป็นนักธุรกิจที่จัดไปเที่ยวแล้วไม่คุ้มกันเลย เพราะฉะนั้นนี่คือคำตอบส่วนตัวในฐานะนักธุรกิจที่จัดคนไปเที่ยว

พ่อเล็ก : การไปเที่ยวของผมคือไปทำงานหลายจังหวัด อาจารย์พูดถึงการไปเที่ยวมันเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งสองฝ่ายอย่างน้อยๆก็เป็นการสร้างงานในชุมชน บางคนก็ยังไปกินอาหารตามชุมชน เขาดีใจที่เขาได้กินอาหารที่ไม่เคยกิน และเป็นอาหารที่ปลอดภัยพอ นักท่องเที่ยวกินเสร็จบางคนก็เอาเงินให้ เลยเป็นว่าบ้านที่มีลูกสาวลูกชาย ไม่ตักงาน เพราะเป็นการสร้างงานอีกต่างหาก ตอนนี้ พวกเขาก็ได้เพาะกล้า เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง ซึ่งพวกเหล่านี้มันทำให้เราไม่ตักงาน และปัจจุบันนี้ก็ได้มีการสอนเย็บผ้าให้กับชุมชนในท้องถิ่น ทำให้น่ากลับมาใช้ในภูมิปัญญา ซึ่งก็ทำให้ชุมชนไม่ตักงาน ทั้งมีการเอาหญ้ามาสานเป็นตะกร้า สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก พวกนี้ซึ่งถือว่า เอาทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เพื่อสร้างรายได้

คำถาม ในมิติของการค้าการท่องเที่ยวสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมไทยจำลองมาบางทีก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายทั้งหมด แต่สิ่งที่สำคัญคือ เราหลอกเขาเปล่า บอกว่าของจริงหรือจำลอง ข้อมูลให้กับ

นักท่องเที่ยวต้องสำคัญที่สุด เช่นชาวเขาเขาใส่กางเกงยีนส์ แต่เมื่อผมไปเห็นเขาใส่ชุดพื้นเมือง นักท่องเที่ยวบอกว่าเป็นการแสดง ทำให้ผมไม่อยากไป เพราะฉะนั้นเวลาไปไหน อย่าไปบรรยายว่าเขาใส่ชุดนี้ทั้งวัน แล้วพอนักท่องเที่ยวไปเจอ เขากลับไม่ได้ใส่ นี่คือการหลอก ทำให้ไม่อยากไปที่นั่นอีกนี่คือมิติหนึ่ง อีกมิติหนึ่งในเรื่องของความเชื่อ การที่เราจะสร้างวัดเข้ามาในบ้าน ต้องผ่านกระบวนการของความเชื่อแค่ไหน คนเชียงใหม่เขาต่อต้านพวกนี้ มุมความเชื่อพวกนี้ อันที่สามเขาพูดถึงธุรกิจ เขากำลังพูดถึง CSR เพราะฉะนั้นสิ่งหนึ่งที่นักธุรกิจพวกนั้นต้องทำต่อ ในขณะที่อีกพวกหนึ่งไม่ต้องลงทุนขณะนั้น คือพานักท่องเที่ยวไปดูเขาทำนาจริงๆ เอาผลประโยชน์ไปให้ชุมชน

คำถาม อ. บุญยสฤษฎ์ : มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนหลายแห่งแต่ที่จริงแล้วในทางปฏิบัติที่ อปต.มาดูงาน คำถามที่เกิดขึ้น คือ รอยต่อระหว่างธุรกิจ ดังที่ อ.จารุเกียรติ พุด ในขณะที่อยู่บริษัทพาทัวร์มาดูงานน้อย ส่วนใหญ่จะเป็น group ดูงาน

อยากจะเรียนถามว่าในแง่ของนโยบายมันมีรอยต่ออะไรบ้างที่จะเชื่อมระหว่างชาวบ้านกับธุรกิจ อาจารย์จารุเกียรติ ตอบ ถ้าสมมุติว่ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน แล้วเรานั่งกินข้าว ควรจะเรียกเขามานั่งกินด้วย ให้ความเป็นกันเอง นี่แหละจะเป็นบรรยากาศการท่องเที่ยวจริงๆ เพิ่มเติมในมหาลย์ในสหรัฐอเมริกา หลายแห่งเป็นสถานที่การท่องเที่ยว หรือจะเป็นมหาลย์ในเมืองไทย เช่น มหาลย์เชียงใหม่ เชียงใหม่เวลาจัดไปแล้วเสีย แต่ถ้าผมพานักท่องเที่ยวผ่านมาทางวาริน เขาจะมีความสุขอยู่อย่างหนึ่ง ผมพูดตอนแรก คือ พัฒนาค้น เมื่อตอนเช้า มีรถตู้ไปรับผมที่สนามบิน ผมจะมองเลยนะ ว่าเมืองนี้สวยแค่ไหน มองดูรอบๆ แล้วจะประทับใจมั๊ย พวกนี้แหละเมื่อพัฒนาให้มันยั่งยืนจะได้หากินได้ตลอด ถ้ามหาวิทยาลัยพัฒนาค้น แล้วพัฒนาสิ่งแวดล้อม ก็จะเต็มไปด้วยสมบัติมนุษย์และสมบัติทรัพยากร ซึ่งจะตรงประเด็นที่บรรยายวันนี้เกี่ยวกับการยั่งยืน

จริงๆ แล้วต้องยอมรับว่าการท่องเที่ยวมันเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะและทางเลือก และยังไม่ได้อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวทั่วไป เช่น นักท่องเที่ยวไทย นักท่องเที่ยวต่างชาติ ถ้าเทียบกับการไปเที่ยวหมู่บ้าน กับมาเที่ยวที่อุทยาน เขาเลือกที่จะเที่ยวอุทยาน เพราะเขาไปเที่ยวในสิ่งที่เขายังไม่รู้จักร แต่ถ้าเขาไปหมู่บ้าน เขาเชื่อว่าเขารู้กันดีแล้ว คนไทยเราส่วยใหญ่แล้วมาจากชนบท เช่น เวลาเราเห็นหนองน้ำข้างๆ บ้านเราก็ปล่อยมันเพราะมันคือ หนองน้ำ แต่เวลาเราไปออสเตรเลีย เขาก็จะดูแลมันอย่างดี เขาบอกว่าหนองน้ำมันหายาก เพราะคนไทยเราเป็นชาวเกษตรกรรมซึ่งรู้กันดีอยู่แล้ว นี่คือการที่หนึ่ง ประเด็นสอง พอนักท่องเที่ยวยังไม่สนใจเราก็จะต้องโปรโมท ให้ นักท่องเที่ยวเห็นว่าการไปเที่ยวชุมชนมันน่าสนใจอย่างไร ประเด็นต่อไป เมื่อชาวต่างชาติมาเที่ยวชาวบ้านยังสื่อสารไม่ได้ หรือพูดไม่ได้ ถ้ามีไกด์มาก็ดี แต่ถ้าไม่มีไกด์มาก็ไม่อยากเที่ยวเอง เราควรพัฒนาภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น ต่อไปคือว่ารัฐบาลเรา NGO เวลาไปโปรโมทไม่ได้มองทุกมิติ เวลา

เราไปโปรโมททุกชุมชน ลูกค้าไม่ใช่พระเจ้า ลูกค้าคือคนที่เอาเงินให้ไม่ได้ทั้งหมด หมายถึงว่า มันมีประเด็นปลีกเล็ก ปลิกน้อยที่การท่องเที่ยวชุมชนจะได้ฟันฝ่าไป อันสุดท้ายก็คือว่า การเปลี่ยนคนจากเกษตรกร สิ่งที่เขาทำคือว่า ออกไปเก็บ ปลา ขาย กลายเป็นว่าเราทำธุรกิจ สรุป ถ้าจะให้คนไปเที่ยว ชุมชนหรือชาวบ้านไม่ได้ทำอย่างเดียวนะ ทุกวันนี้ชาวบ้านได้ผลตอบแทนต่ำ นักท่องเที่ยวมาแล้วบริษัททัวร์เอาไปกินหมด เพราะฉะนั้นเลยจัดทัวร์ชาวบ้านขึ้นมาให้ชาวบ้านได้ผลตอบแทนสูง เวลามองเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวของชาวบ้าน มองมุมของการจัดหาอย่างเดียวเราต้องประสานกับธุรกิจว่า คุณจะหาคนมาเที่ยวให้เราได้มั๊ย เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวก็จะเข้าสู่ทุกระบบ ไม่ใช่เดินทำกันมา บรรยายภาพที่ชัดเจนที่สุดของความเป็นไทย คือ ยกมือไหว้ ทั้งอาจารย์ และนักศึกษาทุกคน คือจุดเชื่อมที่จะเสนอขายการท่องเที่ยว

พ่อเล็ก : ความเป็นจริงแล้ว การท่องเที่ยวคือการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากการดำรงชีวิตบนผืนโลกเดียวกัน ถ้าเรารู้เรา รู้เขา รู้ทัน รู้แพ้ รู้ชนะ รู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน และจะทำให้ชุมชน สังคม และชีวิตคนเกิดความสุข นี่เป็นเรื่องใหญ่ แต่ไม่ได้ปฏิเสธถึงเรื่องความรวย เรื่องหนึ่งในชีวิต นี่เป็นรางวัล แล้วจะทำไมที่จะเอาคนไว้อ่อน และการเรียนรู้เป็นเรื่องใหญ่ ปัจจุบันส่วนใหญ่โลกปัจจุบันจำเป็นมากที่จะต้องเก็บข้อมูลข่าวสารทางของตัวเอง เพราะในยุคปัจจุบันนี้ ลูกหลานเรียนจบปริญญาก็จริง แต่ว่าขาดรากแก้ว รากแก้วคือความรู้เดิม ในชุมชนตัวเอง มันคล้ายกิ่งตอน เอามาปลูกก็ใหญ่ได้ ออกดอกผลได้ แต่ไม่ยั่งยืน พอพายุมา โคนได้ง่าย แต่ถ้าลูกหลานเรียนเอาภูมิปัญญาสมัยก่อนแล้วเอาภูมิปัญญาสมัยใหม่มาต่อ แล้วมันจะทำให้ภูมิปัญญายั่งยืนอยู่บ้านตนเอง คือมันมีความรู้เก่าๆ คือ ภูมิปัญญา เพราะมันเป็นคือรากแก้วที่มันคง แต่ตอนนี้ลองเอาภูมิปัญญาสมัยใหม่ เทคโนโลยี แล้วเงินทองซึ่งมีงบประมาณบางส่วน เอามาเสริมตรงนี้มันจะทำให้สิ่งเก่าๆที่มีอยู่มันจะเกิดมูลค่าเพิ่ม ที่มีอยู่ มันก็จะเรียกว่า ที่นักวิชาการเขาเรียก การพัฒนา อยู่บนฐานแห่งความเป็นจริงของท้องถิ่น ไม่ใช่เอาสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยมาพัฒนา แล้วเอาของเก่าที่ทิ้งไปมันไม่ใช่ มันไม่ทำให้ยั่งยืน ที่ผ่านมามีแผนพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผน 1-10 มันล้มเหลว เพราะเอาสิ่งใหม่ๆจากประเทศอื่นมาใส่ประเทศไทย แล้วเอาแผนพัฒนาที่ดีๆของประเทศไทยออกไป นี่คือสาเหตุที่ล้มเหลวและล้มเหลว

คำถาม: ผมได้เรียนรู้การท่องเที่ยว และผมคิดว่าท่องเที่ยวที่เราพูดถึง เวลามองออกไปมันกำลังเคลื่อนตัวกันอยู่ เช่น ที่บ้านพ่อเล็กที่สกลนคร ที่ภูเก็ต ที่กระบี่ ที่ไหนต่อไหน มันคือการท่องเที่ยวไทย อย่างที่คุณจากรูเกียรติที่เน้นย้ำว่า เราต้องจัดกระบวนการท่องเที่ยวให้มันเชื่อมโยง แต่ที่นั่นมันจะมีสักกี่แบบที่คนจะเข้ามาเที่ยว สักกี่แบบที่เมืองไทยเราควรจะมีการเรียนรู้ คือ ผมอยากให้ระจกทั้งสามบ้านมองย้อนกลับไปที่การท่องเที่ยวในภาพรวมสังคมไทย ครั้งหนึ่ง

สินามิ ผมจำได้ว่า ผู้ว่าการการท่องเที่ยวได้หอบเงินเกินพันล้าน ไปตระเวนยุโรปเพื่อจะบอกว่าไม่เป็นไรนะ มาเที่ยวเถิด อย่างนี้ มันจะเป็นนโยบาย กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ มันก็นำไปสู่การพึ่งพิงเงินต่างชาติ และจัดการการท่องเที่ยว ถ้าผมจัด Information การท่องเที่ยวภูเก็ต พัทยา อย่างตอนนี้พัทยาเป็นโมเดิร์นพัทยา หุ่เงิน ตอนนี้เขาเป็นเมือง พอพูดถึงการท่องเที่ยวไทย มันเป็นจุดสำคัญ อย่างที่เราพูดถึงหาแหล่งอื่นๆ หาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ผมอยากให้กระจุกทั้งสามบานลองหันกลับไปทางด้านการท่องเที่ยวไทย สมมุติว่าคนที่นั่งอยู่ข้างล่างเป็นการท่องเที่ยวไทย เรามองย้อนกลับไปตรงนั้นไปเชื่อมโยงกลับสิ่งที่เราคิด เหมือนที่พูดกันสักครู่นี้ มีข้อเสนออะไรต่อคนที่ผลิตบัณฑิต คนที่จัดการนโยบาย คนที่จัดการและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไทยบ้างครับ

คุณจารุเกียรติ : การจัดงานสัมมนา เสวนา เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ต่อคนหลายกลุ่มทั้งหลาย ผมในฐานะนักธุรกิจเข้ามาฟังแล้วเห็นว่าทุกอย่างมันเชื่อมต่อกันทั้งเนื้อหาสาระ อย่างเช่น ก่อนพักกลางวันผมอยู่ในห้องถ่ายภาพ สอนเกี่ยวกับเรื่องถ่ายภาพทำการประชาสัมพันธ์ เพื่อมาทำสื่อเกี่ยวกับท้องถิ่น ผมเลยคิดว่า ท่านพิธีกรบอกว่า เวลาเราไปประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ ชาวต่างชาติจะรู้จักแต่ภูเก็ต พัทยา สมุย นานๆถึงจะโผล่มาเชียงใหม่ ที่นี้เราต้องดูจุดพื้นฐานของชาวต่างชาติ เราต้องมองอย่างนี้ครับการท่องเที่ยว ประเทศไหนที่ไม่มีทะเล อยู่ในเมืองหนาว เวลาเขามาเมืองไทยเขาอยากอยู่ใกล้ทะเล อย่างถ้าเราอยาก โปรโมท อุบลราชธานี ไปโปรโมทกับชาวสวีต ชาวสวีตไม่สนใจ เราจะโปรโมทน้ำตก เราจะเห็นได้ทุก5 นาทีเวลานั่งรถ ทุ่งหญ้า เขามีฝูงวัว มองไปแล้ว คนขอนแก่นนั่งรถไป ผมนั่งบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สวีตส์ คนที่นั่งข้างหลังผม แทบจะไม่ฟังผมบรรยายเลย สายตาเขามองไปเหมือนฝัน ทำไมมันสวยอย่างนี้ นี่คืออย่างแรกเลย ที่ผมบอกว่าต้องพัฒนาคน พัฒนาว่าอย่าให้หมู่บ้าน ปลูกต้นไม้หน้าบ้าน แล้วก็มีสิ่งก่อสร้างในบ้านเรา ไม่จำเป็นต้องเอาตะวันตก สัญลักษณ์ของประเทศไทยอย่างหนึ่งคือต้นไม้คือต้นราชพฤกษ์ สิ่งก่อสร้างที่เป็นของไทยคือศาลาไทย สัตว์ประจำประเทศไทยคือช้าง

เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เราควรรู้ ประเทศอื่นเขาฉลาด ประเทศที่เป็นทะเลสาบโลซานเขามีตำหนักสมเด็จพระย่า สวีตส์เขาสร้างศาลาไทยขึ้นมาโดยที่เขาไม่มีช่างไทยเลย เขามีวีดิโอ How to make a Thai pavilion? สร้างเสร็จแล้วเชิญสมเด็จพระเทพไปเปิด ตอนนี้ทุกชาติพอผ่านสวีตส์ก็จะแวะไปถ่ายรูปกับศาลาไทยที่ทะเลสาบโลซาน มาอุบลมีแต่บ้านทาวเฮ้าส์ โรงแรมโรงแรมแบบโคโรเนียล โรงแรมนี้สร้างในสโตนีวูดอร์ ทิวอดอร์มีแต่ที่ประเทศอังกฤษ อันนี้เป็นการบอกได้ว่าเป็นความไม่เข้าใจชาย นี่คือการรู้สึกของคนทำธุรกิจ บ้านแบบไทยๆในอุบลบ้านไหนเก่าๆอย่ารื้อทิ้ง เขาอยากดูอย่างนั้น มีฝรั่งมาเที่ยวกับผมผมพาไปดูวัด เช่นวัดโพธิ์ วัดพระแก้ว ผ่านราชดำเนิน ผ่านวัดสระเกศ เขามีภูเขาทองสีทองอร่าม เขาถามผมนั่นคืออะไร ผมตอบที่ไหนมีหอนอะไรต่างๆ นี่แหละ

คือหอคอยของประเทศไทย นี่คือสถาปัตยกรรมไทยแท้ นี่คือจุดที่อยากให้เขาเห็น นี่มันมาผูกพันกับคำถามว่ามีจุดขายอย่างไรต่อชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยว รวมทั้งคนไทย นี่คือแนวคิดของผม

พ่อเล็ก : บ้านเราเป็นบ้านที่มั่งคั่งสมบูรณ์ เราต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และอยากให้ลูกหลานเรียนรู้ประสบการณ์ในท้องถิ่นหลายคนไปกับ ด็อกเตอร์บุญยงค์ ไปทั่วประเทศหลายสิบปีไปกับ ท่านอนันต์ ปัญญารชุน ไปลงพื้นที่ที่เขาส่งผลงานเข้าประกวด สิบเจ็ดปีที่ผ่านมาไปมาก ไปเมืองไทย ส่วนใหญ่แล้วผู้อำนวยการโรงเรียนไม่ได้อยู่รู้จักหลักสูตรท่องเที่ยว ที่หนักที่สุดคือไปแถวอีสาน โรงเรียนเขาบอกว่าเขาไม่มีหลักสูตรให้การท่องเที่ยวเรียนไปก็เสียเวลา เพราะฉะนั้นผมจึงทำให้ดูว่า ผมไม่ได้เป็นครู แต่ผมจะทำให้ลูกหลานมาสมัครและเรียนรู้ และให้เขากลับมาพัฒนาครอบครัว ลูกสาวผมก็ไป ไปเที่ยวงานพืชสวนโลกที่ จ.เชียงใหม่ พอกลับมาถามว่าพืชสวนโลกมันเป็นอย่างไร เขาตอบว่ามีหลายประเทศนะ พืชนั้นมาจากประเทศนั้น ประเทศนี้ แล้วผมก็ถามต่อว่า แล้วเรามาสร้างพืชสวนโลกในครอบครัวเราไม่ได้หรอ แล้วอีกสองปีต่อมา พื้นที่ไร่เศษๆก็กลายเป็นพืชสวน แล้วคนก็มาท่องเที่ยว แล้วเขาจะได้กิน และทำให้เราไม่ต้องเสียเงินซื้อผักกิน ฉะนั้นผมให้ความสำคัญกับการสำรวจตัวเอง และเห็นว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีค่ามาก และจะทำอย่างไรที่จะทำให้สิ่งที่มีค่าอยู่กับเราไปได้อย่างยั่งยืน

อ.อนุชา : การท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่ไม่ต้องส่งออก เป็นทฤษฎี ที่คนต่างประเทศเข้ามา เอาเงินเข้ามา โดยไม่ต้องส่งสินค้าออกไป แต่อย่างไรก็ตามมันเป็นภาคธุรกิจเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยแน่นอน sensitive มาก มีเหตุการณ์ระเบิด เครื่องบินตก คนก็หายไป มีใช้คนก็หายไปพอๆ คนก็กลับมา อย่างวันนี้ไหวกับมันมากต้องตั้งรับให้ดี แต่ที่สำคัญอย่าไปฝากความหวังไว้กับการท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นถ้าพูดถึงประเทศ ภาคเศรษฐกิจจะต้องเข้ามาอีก ผมอยากจะฝากและลองไปติดต่อ ทุกคนคงรู้จักทฤษฎีใหม่ของในหลวง 30:30:30:10 ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ก็กลับมาขยายเป็นระดับชุมชน เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวมันไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ในชุมชนหนึ่ง ให้มีธุรกิจหรือภาคผลิตหลายๆอันปนกัน รวมทั้งทรัพยากรที่เราไม่ต้องซื้อหา ถ้าเราทำอย่างนี้แล้ว การท่องเที่ยวอาจเป็นหนึ่งในธุรกิจนั้น แต่หัวใจสำคัญ ถ้าการท่องเที่ยวทำโดยปัจเจกชนคนเดียวและรวบ สังคมมันอยู่ไม่เป็นสุขแต่ในขณะเดียวกันจะให้ทุกคนมาทำท่องเที่ยวคงไม่ได้ เมื่อกี้ทาง จุฬารุเกียรติ ศิริวงศ์ บ้านหลังนั้นที่เขาเก็บไว้เกิดจากการพังทลายของดิน ในช่วงแรกๆคนไปดูกันมาก แต่เจ้าของบ้านไม่ได้อะไรเลย พวกที่ทำทัวร์ได้รับผลประโยชน์ พักหลังทาง ศิริวงศ์ก็ปรับใหม่ผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวนั้น ทุกๆกิจกรรมที่เกิดขึ้นแบ่งเข้ากองกลาง กองกลางก็นำมาพัฒนาท้องถิ่น ที่พูดมี 30 30 30 10 ทุกคนต่างทำธุรกิจแล้ว ส่วนหนึ่งนำเงินไปซื้อสังฆภัณฑ์และทุกคนได้รับผลประโยชน์ คือแนวคิดที่อยากจะให้นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ลองไปปรับ เศรษฐกิจพอเพียง

ในชุมชนสามารถปรับได้อย่างไร และตรงนี้ ในระดับประเทศก็ได้ว่าความพอเพียงไม่ได้อยู่แบบ ยากแค้น แต่พอเพียงคงชัดเจน

สุดท้าย คนดำเนินรายการสิ่งที่ผมได้ส่งไปในกระจกเงารัตติกทั้ง 3 ผมคิดว่าเห็นรา 3 ราก อันที่หนึ่งเห็นรากเหง้าที่ท่านพูดถึงว่าการท่องเที่ยวจะยั่งยืนเนี่ย ต้องเห็นว่ารากเหง้าของเราคืออะไร สอง รากแก้ว ไม่ไอออนเอน มันไม่เคลื่อนไหวระเบิดตูมคนหาย เช่น ชีนาไมคนหาย ใช้หวัดคนหาย ลงทุนก็ร้อยล้าน สุดท้าย รากฐาน คนคือ รากฐานสำคัญนักเรียนที่เรียนการท่องเที่ยวก็ดี คนที่เรียน การจัดการก็ต้องมีพื้นฐานที่ดีไม่ได้คิดเรื่องการขายสินค้าสำคัญ แต่ต้องออกแบบสินค้า การท่องเที่ยวว่าหน้าตามันเป็นอย่างไร ไม่ใช่ว่ามีที่เที่ยว เที่ยววัด น้ำตก รากคือสิ่งที่ผมส่งเข้าไปแล้ว เห็นทั้ง 3 บาน

ข้อวิเคราะห์และแนวทางสร้างเครือข่ายวิชาการทางการท่องเที่ยวในอนาคต

1. การวิเคราะห์โครงการ

1.1 จุดแข็งของโครงการ

 ผู้นำเสนอบทความมาจากสถาบันการศึกษาหลายทั้ง ทั้งในประเทศประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และในต่างประเทศได้แก่ University of Malta

 มีผู้นำเสนอบทความเป็นนักธุรกิจในฐานะกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

 มีการนำเสนอบทความในประเด็นที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวกับความสัมพันธ์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบ ธุรกิจใต้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และนวัตกรรมทางการท่องเที่ยว

 เป็นการนำเสนอบทความที่มีผู้ทรงคุณวุฒิวิชาชีพบทความ ได้แก่ รศ. ดร. ราณี อธิชัยกุล ดร. ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ ดร. ธงชัย สวัสดิ์สาร และ รศ. ดร. เสกสรรค์ ยงวนิชย์

 มีการปาฐกถาเปิดงานโดย ศาสตราจารย์พิเศษศรีศักร วัลลิโภดม จากมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์

 มีการร่วมเสวนาจากหน่วยงานที่หลากหลาย ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ตลอดจนคนในท้องถิ่นจากเครือข่ายอินแปง จ. สกลนคร และบริษัทเอกชน คือ บ. เถกิง เวิร์ลด์ ลาสท์วีร์ จำกัด

 มีการจัดนิทรรศการของศูนย์วิจัยท่องเที่ยวลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น การออกร้านขายหนังสือของศูนย์ข้อมูลอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และร้านหนังสือของบริษัทเอกชน รวมถึงร้านขายของที่ระลึกในงาน

 บทความที่เสนอมีการพิจารณาคัดกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อน

 มีการจัดทำเอกสารสืบเนื่องจากการประชุม (Proceedings) และมีการมอบเกียรติบัตรแด่ผู้นำเสนอบทความ

 มีคณะกรรมการดำเนินงานที่หลากหลาย ทั้งจากคณาจารย์ของคณะศิลปศาสตร์ และนักศึกษาด้านวิชาการท่องเที่ยว

1.2 จุดอ่อนของโครงการ

- 📌 งบประมาณที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีจำนวนจำกัด
- 📌 ผู้ร่วมประชุมวิชาการ เดินทางกลับภายหลังนำเสนอบทความของตนเองแล้ว ทำให้มีผู้ร่วมงานในวันสุดท้ายน้อย
- 📌 การประชาสัมพันธ์แม้จะมีขอบเขตกว้างขวาง ทั้งจากโปสเตอร์ เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และโทรทัศน์-วิทยุท้องถิ่น แต่กระแสการตอบรับมาจำนวนน้อย
- 📌 คณะกรรมการดำเนินงานมีผู้มาช่วยจัดงานจริงน้อยกว่าที่มีรายชื่อปรากฏ
- 📌 ค่าลงทะเบียนประชุมค่อนข้างมีราคาสูง
- 📌 ไม่มีผู้สนใจทัศนศึกษาตามกำหนดการ

1.3 โอกาสของโครงการ

- 📌 การมีพันธมิตรทางวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวของภาคอีสานโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต วิทยาเขตหนองคาย
- 📌 การมีพันธมิตรทางวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวของภาคกลาง ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม และมหาวิทยาลัยมหิดล
- 📌 การมีพันธมิตรทางวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวของภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 📌 การมีพันธมิตรทางวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวของธุรกิจเอกชน ได้แก่ สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่
- 📌 มีการเสนอให้จัดประชุมต่อเนื่องเพื่อพัฒนางานวิชาการในอนาคต
- 📌 หัวข้อประชุมและการตอบรับนำเสนอบทความ แสดงให้เห็นว่าโอกาสของสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีสามารถเป็นศูนย์กลางข้อมูลทางวิชาการท่องเที่ยวในภูมิภาคอีสานใต้มีความเป็นไปได้สูง
- 📌 โอกาสพัฒนาสู่การจัดประชุมวิชาการนานาชาติทางการท่องเที่ยวในอนาคต
- 📌 การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากสำนักงานของทุนสนับสนุนการวิจัยและหน่วยงานอื่นๆ ในอนาคต

1.4 อุปสรรคของโครงการ

- 📌 นโยบายของผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยและคณะในการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

 การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการทางด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งสำนักงานใหญ่และอุบลราชธานี ตลอดจนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

 การไม่ได้รับความสนใจจากสื่อสารมวลชนในระดับชาติเพื่อช่วยโปรโมทหรือร่วมงาน

2. แนวทางสร้างเครือข่ายวิชาการทางการท่องเที่ยว

2.1 แนวทางการสร้างเครือข่ายวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวของภาคอีสาน

- การร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อจัดประชุมวิชาการระดับท้องถิ่น
- การจัดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ แบบเห้าเหื่อน
- การจัดตั้งสมาพันธ์วิชาการการท่องเที่ยว และการโรงแรมภาคอีสาน
- การจัดเวทีเสวนาวิชาการในลักษณะ forum ทางการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ตามความสนใจเป็นระยะ
- การแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนางานวิชาการและการสอนร่วมกัน

2.2 แนวทางการสร้างเครือข่ายวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวนอกภาคอีสาน

- การร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อจัดประชุมวิชาการระดับชาติ
- การจัดตั้งสมาพันธ์วิชาการการท่องเที่ยว และการโรงแรมให้มีลักษณะเป็นสภาวิชาชีพ เช่นเดียวกับแพทย์ พยาบาล เภสัชศาสตร์ หรือวิศวกร
- การแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนางานวิชาการและการสอนร่วมกัน

2.3 แนวทางการสร้างเครือข่ายวิชาการในสาขาการท่องเที่ยวร่วมกับธุรกิจเอกชนและคนในท้องถิ่น

- การร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อจัดประชุมวิชาการระดับนานาชาติ
- การแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาการและวิชาชีพร่วมกัน
- การส่งนักศึกษาเพื่อร่วมโครงการสหกิจศึกษาทั้งธุรกิจเอกชนและชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
- การจัดเวทีเสวนาวิชาการในลักษณะ Forum ทางการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ตามความสนใจเป็นระยะ

แบบประเมินผลสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงานสัมมนาการท่องเที่ยว
ตารางที่ 1 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามเพศ

เพศ	Frequency	Percentage
ชาย	8	36.4%
หญิง	14	63.6%
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 2 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามอายุ

อายุ	Frequency	Percentage
21-25 ปี	11	50.0%
26-30 ปี	1	4.5%
31-35 ปี	4	18.2%
36-40 ปี	1	4.5%
41-45 ปี	1	4.5%
46-50 ปี	1	4.5%
มากกว่า 50 ปี	3	13.6%
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 3 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามการศึกษา

การศึกษา	Frequency	Percentage
อนุปริญญา	1	4.5%
ปริญญาตรี	12	54.5%
ปริญญาโท	5	22.7%
ปริญญาเอก	4	18.2%
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 4 จำแนกผู้เข้าร่วมประชุมตามอาชีพ

อาชีพ	Frequency	Percentage
นักเรียน/ นักศึกษา	10	45.5
ข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ	8	36.4
พนักงานเอกชน	1	4.5
องค์กรอิสระ	2	9.1
อื่นๆ	1	4.5
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 5 แสดงช่องทางการรับทราบข่าวสารของผู้เข้าร่วมประชุม

ท่านทราบข่าวงานประชุมครั้งนี้จากช่องทางใด	Frequency	Percentage
บุคคลที่รู้จักแนะนำ	13	59.1%
โปสเตอร์/ ป้ายโฆษณา	3	13.6%
เว็บไซต์	3	13.6%
อื่นๆ	3	13.6%
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นต่อการจัดประชุมครั้งต่อไป

ท่านเห็นว่าการมีจัดงานประชุมเช่นนี้ ในโอกาสต่อไปอีกหรือไม่	Frequency	Percentage
ควรจัด	22	100%
ไม่ควรจัด	0	0
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 7 แสดงโอกาสในการร่วมประชุมครั้งต่อไป

หากมีการจัดงานประชุมอีกในคราวต่อไป ท่านสามารถเข้าร่วมงานได้หรือไม่	Frequency	Percentage
ได้	19	86.4%
ไม่ได้	3	13.6%
รวม	22	100.0%

ตารางที่ 8 แสดงระดับความพึงพอใจต่อรายละเอียดการประชุม

รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
สถานที่ในการจัดงานประชุม	22.7%	59.1%	13.6%	-	4.5%	
วัน และเวลาในการจัดประชุม	27.3%	45.5%	27.3%	-	-	-
ความน่าสนใจของหัวข้อปาฐกถาและเสวนา	36.4%	54.5%	9.1%	-	-	-
ปาฐกถาเปิดงานหัวข้อ “ทางเลือกทางรอดของการท่องเที่ยวในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง”	36.4%	40.9%	13.6%	-	-	9.1 %
เสวนาหัวข้อ “สกว.กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานและการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี”	13.6%	77.3%	-	-	-	9.1 %
เสวนาหัวข้อ “ส่องกระจกท่องเที่ยวไทย ภาพสะท้อนจากนักวิชาการ ชาวบ้าน และนักธุรกิจ”	36.4%	50.0%	-	-	-	13.6 %
บริการอาหารและเครื่องดื่ม	27.3%	59.1%	9.1%	-	4.5%	-
การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	40.9%	45.5%	13.6%	-	-	-
การจัดนิทรรศการ และการออกร้าน	13.6%	31.8%	36.4%	9.1	4.5%	4.5%
โปรแกรมการเที่ยวชมภายในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	13.6%	36.4%	36.4%	-	-	13.6%

ตารางที่ 9 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่กับความอยู่รอดของมรดกทางสถาปัตยกรรม ภูมิศึกษา วัดสี่สะเกต ในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่กับความอยู่รอดของมรดกทางสถาปัตยกรรม ภูมิศึกษา วัดสี่สะเกต ในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	13.6%	36.4%	13.6%	-	-	36.4%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	22.7%	36.4%	4.5%	-	-	36.4%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	9.1%	50.0%	4.5%	-	-	36.4%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	18.2%	31.8%	13.6%	-	-	36.4%

ตารางที่ 10 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพฤติกรรมมารยาทท่องเที่ยวในตลาดน้ำเขตเมืองหลวงภาคกลางของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภูมิศึกษา ตลาดน้ำตลิ่งชัน

ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพฤติกรรมมารยาทท่องเที่ยวในตลาดน้ำเขตเมืองหลวงภาคกลางของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภูมิศึกษา ตลาดน้ำตลิ่งชัน	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	13.6%	27.3%	13.6%	-	-	45.5%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	13.6%	31.8%	9.1%	-	-	45.5%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	4.5%	36.4%	9.1%	-	-	50.0%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	9.1%	27.3%	9.1%	-	-	54.5%

ตารางที่ 11 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องการศึกษา
รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์ และหมู่บ้านประมงน้ำจืด
จังหวัดหนองคาย

การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ของธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้าน โฮมสเตย์ และหมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย	ระดับความพึงพอใจ					
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่แสดง ความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	-	36.4%	4.5%	-	-	59.1%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	9.1%	31.8%	4.5%	-	-	54.5%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	13.6%	27.3%	4.5%	-	-	54.5%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	4.5%	31.8%	9.1%	-	-	54.5%

ตารางที่ 12 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง
ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจที่พักกับชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษา
หมู่บ้านสุขสมบูรณ์ ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจที่พักกับ ชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ ยั่งยืน กรณีศึกษา หมู่บ้านสุขสมบูรณ์ ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	ระดับความพึงพอใจ					
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่แสดง ความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	13.6%	22.7%	13.6%	-	-	50.0%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	18.2%	22.7%	9.1%	-	-	50.0%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	9.1%	36.4%	4.5%	-	-	50.0%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	13.6%	22.7%	13.6%	-	-	50.0%

ตารางที่ 13 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องบทบาทของเรือนไทยในพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในการสืบสานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในสองหมู่บ้านไทย ลือ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

บทบาทของเรือนไทยในพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในการสืบสานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในสองหมู่บ้านไทย ลือ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	9.1%	45.5%	4.5%	-	-	40.9%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	4.5%	40.9%	13.6%	-	-	40.9%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	13.6%	36.4%	9.1%	-	-	40.9%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	9.1%	40.9%	9.1%	-	-	40.9%

ตารางที่ 14 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน เอกลักษณ์ คุณค่า และสินค้าวัฒนธรรม

ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน เอกลักษณ์ คุณค่า และสินค้าวัฒนธรรม	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	18.2%	31.8%	9.1%	-	-	40.9%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	13.6%	40.9%	4.5%	-	-	40.9%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	22.7%	27.3%	9.1%	-	-	40.9%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	9.1%	36.4%	13.6%	-	-	40.9%

ตารางที่ 15 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	4.5%	31.8%	9.1%	-	-	54.5%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	4.5%	31.8%	9.1%	-	-	54.5%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	-	40.9%	4.5%	-	-	54.5%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	-	40.9%	4.5%	-	-	54.5%

ตารางที่ 16 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่อง Tourists' perception of two sandy beaches in Malta

Tourists' perception of two sandy beaches in Malta	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	-	40.9%	4.5%	-	-	54.5%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	4.5%	36.4%	4.5%	-	-	54.5%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	4.5%	9.1%	9.1%	-	-	77.3%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	4.5%	13.6%	4.5%	-	-	77.3%

ตารางที่ 17 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องการพัฒนาศักยภาพภาพถ่ายเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

การพัฒนาศักยภาพภาพถ่ายเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	4.5%	13.6%	-	-	-	81.8%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	4.5%	13.6%	-	-	-	81.8%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	4.5%	13.6%	-	-	-	81.8%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	-	18.2%	-	-	-	81.8%

ตารางที่ 18 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องการศึกษารูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

การศึกษารูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	4.5%	13.6%	4.5%	-	-	77.3%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	-	13.6%	9.1%	-	-	77.3%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	4.5%	18.2%	-	-	-	77.3%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	-	22.7%	-	-	-	77.3%

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
วัฒนธรรม

ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ วัฒนธรรม	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	4.5%	9.1%	4.5%	-	-	81.8%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	-	9.1%	9.1%	-	-	81.8%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	-	9.1%	9.1%	-	-	81.8%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	-	4.5%	13.6%	-	-	81.8%

ตารางที่ 20 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องการพัฒนา
ฐานทรัพยากรทางสายตาของสภาพแวดล้อมเมืองต่อองค์พระธาตุพนม จ.นครพนม

การวางแผนพัฒนาฐานทรัพยากรทาง สายตาของสภาพแวดล้อมเมืองต่อองค์ พระธาตุพนม จ.นครพนม	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	9.1%	13.6%	-	-	-	77.3%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	13.6%	4.5%	4.5%	-	-	77.3%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	9.1%	9.1%	4.5%	-	-	77.3%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	9.1%	9.1%	4.5%	-	-	77.3%

ตารางที่ 21 แสดงระดับความพึงพอใจต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมเรื่องแนว
ทางการพัฒนาหอไตรหนองซูลอ อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาหอไตรหนองซูลอ อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี ให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แสดงความเห็น
ความน่าสนใจของเนื้อหา	18.2%	31.8%	4.5%	-	-	45.5%
ความสามารถในการถ่ายทอดของผู้นำเสนอ	4.5%	31.8%	18.2%	-	-	45.5%
ความรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ	18.2%	27.3%	9.1%	-	-	45.5%
ระยะเวลาในการนำเสนอ	9.1%	40.9%	4.5%	-	-	45.5%

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้
2. ควรคำนึงถึงสถานที่ในการจัดงาน รวมทั้งห้องประชุมกลุ่มย่อย
3. ควรมีเจ้าหน้าที่การเงินของมหาวิทยาลัยรับลงทะเบียนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง
4. แบบประเมินไม่ควรแนบพร้อมเอกสารประกอบการบรรยาย ควรแยกเป็นชุด
5. ควรจัดงานช่วงวันหยุดราชการ และควรมีจำนวนเฉลี่ย 3-5 วัน และแต่ความเหมาะสม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ภาพกิจกรรม

ภาพที่ 1 ศ.ดร.ประกอบ วิโรจนกูฏ เป็นประธานในการกล่าวเปิดงาน

ภาพที่ 2 บรรยายภาศในการประชุมในวันที่ 17 กรกฎาคม 2552 ของผู้เข้าร่วมประชุมและบรรดานักข่าว

ภาพที่ 3 ภาพรวมของผู้นำเสนอบทความ วิทยากร ผู้วิพากษ์บทความและผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ

ภาพที่ 4 เสวนาหัวข้อ “สกว. กับการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการทอเกี่ยวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานและการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี” ณ ห้องประชุมศรีเมืองใหม่ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2552 โดยอาจารย์จีณัฐชะญา จีปณัฐิกานจน์, ดร.บุญยสฤทธิ อเนกสุข, อาจารย์รัฐา จันทวรา และดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง เรียงจากซ้ายไปขวาตามลำดับ

ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการประชุม

ภาพที่ 6 โต๊ะลงทะเบียนด้านหน้าก่อนเข้างานทั้งสองวันโดยนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว

ภาพที่ 7 บรรยากาศหน้างานมีสินค้าเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิ หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เสื้อผ้าของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

ภาพที่ 8 บรรยากาศการประชุมห้องเล็ก ห้องประชุมวารินชำราบ วันที่ 18 กรกฎาคม 2552